

ECTS-fiches (European Credit Transfer System) Bachelor in de Gezinswetenschappen 2011-2012

Voor ieder opleidingsonderdeel wordt vastgelegd:

- de doelstelling (leeruitkomsten)
- de instapvoorwaarden
- de werkmethode en
- de examenvorm

De meest actuele versie van de ECTS-fiches is te raadplegen op www.hubrussel.net en zal ook telkens bij het cursusmateriaal zitten.

Deze brochure is handig wanneer u een globaal overzicht wil van het volledige programma. We starten met het competentieprofiel waarin we in grote lijnen weergeven tot welke integratie van kennis en kunde u moet komen op het einde van de opleiding. De verschillende vakken dragen bij tot het verwerven van deze competenties.

Competentieprofiel van een gezinswetenschapper

In het competentieprofiel geven we in grote lijnen aan tot welke integratie van kennis en kunde we opleiden. Bij de opgelijste competenties worden een aantal kerndoelen geformuleerd. Deze kerndoelen zijn geen statisch gegeven. Ze zijn voortdurend in ontwikkeling op basis van evoluties in de maatschappij en de feedback die we van afgestudeerden en vanuit het brede welzijnswerk ontvangen.

Inleiding: Missie en beroepsrollen

De kernmissie van de opleiding Gezinswetenschappen is het opleiden van mensen tot professionele bachelors die zich inzetten voor het bevorderen van duurzame, kwaliteitsvolle gezinsrelaties. Als essentieel element van het gezin zien we de combinatie van meer dan één generatie: minstens één ouder en één kind, met tussen de twee generaties een zorgafhankelijkheid.

De beroepsrollen voor een gezinswetenschapper kunnen als volgt worden omschreven.

Een gezinswetenschapper is een

- informatieverstrekker: onthaalt informeert, adviseert, maakt wegwijs in de sociale structuren, geeft vorming (dit alles zowel in de context van preventie als van verdere ondersteuning met betrekking tot gezinnen)
- zorgverlener (begeleider): biedt psychosociale en emotionele ondersteuning en begeleiding aan gezinnen in hun directe leefomgeving en sociale omgeving
- teamspeler: werkt samen met andere professionals in het teamverband van een instelling of organisatie of in een professioneel netwerk
- maatschappelijke antenne voor gezinsvragen: signaleert problemen, informeert het beleid en neemt beleidsvoorbereidend en beleidsuitvoerend werk op
- professional: reflecteert over de eigen ontwikkeling in het beroep en over de ontwikkeling en profilering van het beroep

Naast een beroepsrollenoverschrijdende competentie hebben we 13 specifieke competenties geformuleerd.

Beroepsrollenoverschrijdende competentie: Werken aan duurzame relaties

Competentie 1

In dialoog met gezinsleden, in overleg met andere disciplines en via beleidsvoorbereidend reflecteren kennis en vaardigheden inzetten die kwaliteitsvolle en duurzame relaties bevorderen.

Kwaliteitsvolle en duurzame relaties zijn mogelijk:

- als ze gebaseerd zijn op eerlijkheid, rechtvaardigheid, verantwoordelijkheid, zorg voor elkaar en respect voor persoonlijke integriteit, waarbij onder andere de Verklaring van de Rechten van de Mens als uitgangspunt wordt genomen
- als mannen en vrouwen in het gezin en de samenleving een gelijkwaardige positie innemen
- als beide ouders de zorg voor de kinderen als essentiële en te delen verantwoordelijkheid opnemen
- als kinderen de zorg voor hun ouders als essentiële en te delen verantwoordelijkheid opnemen
- als betrokkenheid op de kinderen gegarandeerd is, waarbij de Conventie van de Rechten van het Kind richtinggevend is

Kerndoelen bij competentie 1:

- De student argumenteert waarom duurzame relaties belangrijk zijn en benoemt de essentiële aandachtspunten voor de zorg voor relaties (aandacht, zorg, eerlijkheid, rechtvaardigheid)
- De student bevordert de gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen door deze -rekening houdend met de culturele context- bespreekbaar te maken
- De student argumenteert op grond van pedagogische en psychologische en filosofische, kaders dat de zorg voor kinderen een taak is die beide ouders dienen op te nemen
- De student kent de Conventie van de Rechten van het Kind en zet deze in om de betrokkenheid op kinderen te expliciteren

- De student argumenteert op grond van psychologische en filosofische kaders dat de zorg voor ouders een taak is die kinderen dienen op te nemen
- De student kent de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en argumenteert op grond hiervan, bij zijn streven naar duurzame relaties in een brede maatschappelijke context (in het bijzonder de artikels die betrekking hebben op integriteit en op de economische, sociale en culturele grondrechten: art 18, art 22-27).

Competenties samenhangend met de beroepsrollen: Informatieverstrekker en zorgverlener (begeleider)

De competenties van de ggzwetenschapper in de hulpverlening aan en ten behoeve van gezinnen of de perso(n)en in de context van gezin en familie, in hun directe leefomgeving en sociale leefomgeving; uitvoerende taken van de beginnende hulpverlener op microniveau

Competentie 2: Conceptueel en methodisch handelen

In dialoog met de persoon of het gezin en eventueel andere hulpverleners of vormingswerkers de leefsituatie verkennen en analyseren. (Her)formuleren van de hulp- of vormingsvragen, vaststellen van doelen en daarbij aansluitend een theoretisch gefundeerd en methodisch hulpverlenings- of vormingsaanbod realiseren, evalueren en bijstellen.

Kerdoelen:

- De student verkent de noden van doelgroepen en leidt hen toe naar de gepaste dienstverlening
- De student maakt een analyse van de leefsituatie van de persoon, het gezin, de familie op basis van theoretische en methodische kaders (o.a. Onthaal, intake)
- De student stelt samen met de gezinsleden doelen om de leefsituatie te optimaliseren op basis van inzicht in de psychosociale dynamiek van het gezin
- De student past een theoretisch gefundeerd en methodisch hulpverlenings- of vormingsaanbod toe
- De student evalueert de resultaten en stuurt bij waar nodig

Competentie 3: Versterken van het gezin

In een dialogische relatie -gekenmerkt door presentie, empathie, echtheid en onvoorwaardelijkheid- met de persoon of het gezin de zelfsturing en zelfredzaamheid optimaliseren, ook in gezinsvervangende situaties.

Kerdoelen:

- De student ontwikkelt de relatie met de persoon of het gezin vanuit de basishouding 'presentie' en versterkt de positie in of van het gezin
- De student bouwt een empathische relatie op met de hulpvrager(s) gekenmerkt door graduele verdieping en aansluitend bij de cultuur van de gezinsleden
- De student ontwikkelt een relatie met de hulpvrager(s) die gekenmerkt is door authenticiteit en onvoorwaardelijke positieve waardering
- De student bevordert de zelfsturing en zelfredzaamheid van de gezinsleden via een non-directieve en/of directieve aanpak

Competentie 4: Communicatieve vaardigheden inzetten voor het bevorderen van relaties

Communicatieve vaardigheden hanteren in complexe situaties, waarbij de waarden, normen en belangen van de personen in het gezin en de omgeving divers en strijdig kunnen zijn. Professionele nabijheid en creativiteit worden ingezet om de relatie met de persoon of het gezin op te bouwen, te hanteren en te beëindigen.

Kerdoelen:

- De student neemt initiatief, treedt in dialoog en past daarbij de basiscommunicatievaardigheden toe
- De student genereert een stappenplan voor conflicthantering en bemiddeling en past dit toe om een maximale win-win situatie voor alle betrokkenen te realiseren

- De student past zijn gespreksvaardigheden aan ten aanzien van de specifieke problemen van een gezinslid (bijvoorbeeld motivatiemethode)
- De student neemt initiatief en past specifieke gespreksvormen toe: bijvoorbeeld groepsgesprek, intake, slechtnieuwsgesprek, verwijsgesprek

Competentie 5: Inzetten van de context van het gezin

Informereren en hulpverleners binnen een context van diversiteit en deze zodanig hanteren dat recht gedaan wordt aan de eigenheid en aan de sociale, maatschappelijke, culturele en levensbeschouwelijke achtergrond van de persoon of het gezin. De context kan gekenmerkt worden door complexiteit en onvoorspelbaarheid. De hulpverlening is gericht op het opbouwen en versterken van het informele netwerk van de persoon en het gezin.

Kerdoelen:

- De student verkent de context van een gezin en leidt het gezin toe naar het gepaste hulpverlenings- of vormingsaanbod
- De student brengt de sociale context van een gezin in kaart en brengt deze in tijdens het hulpverlenings- of vormingsproces
- De student zet het informele netwerk van een gezin in ook in zorgbehoevende situaties
- De student gaat in op de levensbeschouwelijke eigenheid van een gezin en coacht met respect voor deze eigenheid
- De student is gevoelig voor de specifieke kwetsbaarheid van een doelgroep en biedt een gepaste begeleiding aan

Competentie 6: Verantwoorden van het handelen

Het beroepshandelen rapporteren, verantwoorden en legitimeren met gebruikmaking van wetenschappelijke, ethische, maatschappelijke en juridische kaders (met inbegrip van best practices en creatieve methoden).

Kerdoelen:

- De student ontwikkelt een gefundeerde visie op het beroepshandelen
- De student verantwoordt gemaakte keuzes tijdens een begeleidings- of vormingstraject
- De student legitimeert gemaakte keuzes vanuit de wetenschappelijke, ethische, maatschappelijke en juridische kaders
- De student komt op een creatieve wijze tegemoet aan de eigenheid van de problemen van een specifieke persoon of een specifiek gezin

Competenties samenhangend met de beroepsrol: Teamspeler

De competenties van de gezinswetenschapper met betrekking tot het samenwerken binnen en/of vanuit een instelling of organisatie met betrekking tot (gezinsgericht) welzijnswerk ; taken van een beginnende gezinswetenschapper op mesoniveau

Competentie 7: Professioneel samenwerken

Aansluitend bij het beleid van de organisatie of instelling en herkenbaar als gezinswetenschapper samenwerken in het kader van vorming of hulpverlening met:

- vrijwilligers
- collega's
- vertegenwoordigers van andere disciplines en organisaties
- vertegenwoordigers van cliënten-, gezins- en belangenorganisaties, en zich daarbij opstellen als initiatiefrijk vertegenwoordiger van de eigen organisatie of instelling, gericht op samenwerkingsmogelijkheden

Kerdoelen:

- De student initieert en hanteert groepsprocessen op basis van inzicht in groepsdynamica
- De student geeft in overleg met (middenveld-)organisaties vorm aan een gemeenschappelijk project
- De student positioneert zich als gezinswetenschapper in een multidisciplinaire context

- De student heeft inzicht in de wisselwerking en dynamiek tussen actuele tendensen in de maatschappij en de maatschappelijke opdracht en cultuur van een organisatie

Competentie 8: Organiseren en beheren

Een op resultaat gerichte bijdrage leveren aan de organisatie, de ontwikkeling en het beheer van een welzijnsorganisatie.

Kerdoelen:

- De student ontwikkelt een visie en formuleert een eigen mening met betrekking tot de organisatie, zijn taken, rol en positie, het doelpubliek en/of thema, de methodische manier van werken, de werkuitvoering, ...
- De student geeft vanuit zijn visie en eigen mening een kritische, constructieve bijdrage aan het beleid van de organisatie, rekening houdend met de kosten/baten voor de organisatie
- De student stelt een planning op voor een werkorganisatie (personen en middelen) en voert deze uit
- De student ontwerpt een kwaliteitsprocedure, past ze toe en evalueert ze
- De student neemt diverse administratieve taken op
- De student registreert gegevens voor de organisatie en het beleid
- De student beheert een toegekend budget

Competentie 9: Sturen en regie voeren

De regiefunctie opnemen ten aanzien van het formele netwerk van het gezin of de perso(o)n(en) in de context van het gezin

Kerdoelen:

- De student coördineert de verschillende hulpverleningsvormen ten aanzien van het gezin
- De student heeft een specifieke bekwaamheid ontwikkeld om vrijwilligers en mantelzorgers te begeleiden en te ondersteunen

Competentie 10: Innoveren

Vanuit een (internationaal) geïnspireerde visie een bijdrage leveren aan het samenwerken in of vanuit een organisatie of instelling en aan het onderzoek, de ontwikkeling en innovatie van hulpverlening en vorming.

Kerdoelen:

- De student stelt nieuwe inzichten of werkvormen voor wat betreft theoretische kaders en methodisch werken
- De student draagt op een gefundeerde wijze bij tot vernieuwing in de samenwerkingsvorm van een team
- De student levert een bijdrage aan de organisatie van onderzoek naar de doelgroep en methodieken van de organisatie/instelling
- De student oriënteert zich proactief (nationaal of internationaal) om nieuwe tendensen in de maatschappij te leren kennen die relevant zijn voor de doelgroep

Competenties samenhangend met de beroepsrollen: Maatschappelijke antenne en Professional

De competenties van de gezinswetenschapper als beleidsantenne en in het werken aan professionalisering; de taken van een beginnende gezinswetenschapper op macroniveau

Competentie 11: Kritisch reflecteren

Kritisch reflecteren op eigen beroepsmatig handelen en beroepshouding, gericht op de persoonlijke ontwikkeling als beroepsbeoefenaar en in relatie tot normatieve kaders.

Kerdoelen:

- De student maakt een sterkte-zwakke analyse met betrekking tot zijn eigen functioneren, genereert een groeiplan en voert dit uit
- De student situeert zichzelf ten opzichte van veranderende normatieve kaders en kiest positie
- De student reflecteert kritisch over het beroepsmatig handelen en de beroepshouding in relatie tot een snel evoluerende maatschappelijke context

Competentie 12: Signaleren, rapporteren en preventie initiëren

Signaleren van kwetsbare groepen en (maatschappelijke) risicofactoren met bijzondere aandacht voor de gezinsdimensie. Deze bij relevante partijen (professionele organisaties, middenveld-organisaties, overheid) met visie en vakmanschap onder de aandacht brengen en daarbij passende preventieve activiteiten initiëren.

Kerdoelen:

- De student benoemt vastgestelde (maatschappelijke) risicofactoren en initieert een gepaste actie
- De student ondersteunt preventief kwetsbare groepen in de maatschappij
- De student kent de relevante professionele organisaties, middenveldorganisaties en overheden en contacteert deze op gepaste wijze
- De student brengt creatief belangrijke thema's mbt gezin en gezinsrelaties in de publieke aandacht

Competentie 13: Profileren, legitimeren en onderzoeken

Het beroep van gezinswerker profileren en legitimeren. Het beroep verder ontwikkelen, met gebruik van wetenschappelijk onderzoek en praktijkgericht onderzoek.

Kerdoelen:

- De student neemt deel aan wetenschappelijk onderzoek dat het beroep van gezinswetenschapper verder ontwikkelt
- De student begeleidt mee praktijkgericht onderzoek en zet voor de doelgroep relevante projecten mee op
- De student ontwikkelt een visie op de eigen beroepsuitoefening en profileert deze ten aanzien van een multidisciplinair team of samenwerkingsverband
- De student draagt bij tot de legitimering van het beroep door actieve rapportering van de beroepsuitoefening (jaarverslagen, tijdschriften,...)

Competentie 14: Professionaliseren

De persoonlijke deskundigheid blijvend ontwikkelen en de eigen loopbaan bewust vorm geven.

Kerdoelen:

- De student ontwikkelt een gerichtheid op levenslang leren
- De student leert op een zelfsturende wijze
- De student bevordert proactief de eigen deskundigheid
- De student reflecteert actief over de eigen loopbaan
- De student is zich bewust van zijn/haar persoonlijke zingeving aan het leven, bij het vormgeven aan de eigen loopbaan

Modeltraject

Opleidingsonderdelen	SP	NT VT
Algemene ondersteunende vakken		
Filosofie I	3	
Argumentatieleer	3	
Economie	3	
Demografie	3	
Inleiding tot het recht	3	
Socio-politieke analyse van België	3	
Ethiek	3	
Gezin en gezondheid I	3	
Sociologische, pedagogische en psychologische vakken		
Inleiding in de psychologie	3	NT
Ontwikkelingspsychologie	6	NT
Fundamentele pedagogiek	6	NT
Sociologie en samenleving	6	NT
Methoden, technieken, projectwerk		
Projectonderwijs I	9	NT
Gespreksmethodieken (methodieken I)	6	NT
Totaal studiepunten	60	

SP aantal studiepunten

NT niet tolereerbaar (geen Fx mogelijk)

VT volgtijdelijkheid (volgt op een ander opleidingsonderdeel)

OPLEIDINGSONDERDEEL	Filosofie I
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Hans Forceville, master in de wijsbegeerte Docent HUBrussel

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ DOELSTELLINGEN

- Systematisch en kritisch kunnen reflecteren over fundamentele levensbeschouwelijke kwesties en deze reflecties kunnen verwoorden (basisniveau).
- Het onderscheid tussen werkelijkheid en perceptie op verschillende niveaus op inzichtelijke wijze kunnen toelichten (basisniveau).
- Vertrekkende vanuit eigen ervaringen en reflecties wezenlijke aspecten van het mens-zijn (tot op zekere hoogte) op inzichtelijke wijze kunnen toelichten (basisniveau).
- De belangrijkste mensbeelden kunnen situeren, uitleggen en beargumenteren (basisniveau).
- Een persoonlijk, kritisch, gefundeerd en respectvol mensbeeld, dat tegemoetkomt aan de totale persoon, ontwikkelen en kunnen expliciteren (basisniveau).

■ LEERINHOUD

In elke vorm van hulpverlening ligt impliciet een opvatting over mens en maatschappij verzonken. In de alledaagse praktijk staat men uiteraard niet stil bij deze fundamentele vooronderstellingen. Men staat erin, men leeft en werkt vanuit die vooronderstellingen zonder er zich bewust van te zijn. Dit opleidingsonderdeel wil het functioneren van de gezinswetenschapper optimaliseren door van deze vooronderstellingen bewust te worden en ze kritisch te onderzoeken. Het wil de student stimuleren om tot persoonlijke filosofische reflectie te komen en hem begeleiden om zijn eigen visie te ontwikkelen in dialoog met andere visies. In het eerste hoofdstuk wordt onderzocht wat filosoferen precies is, wat de motor achter deze activiteit is, en wat haar van andere denkactiviteiten onderscheidt. Daarna worden de deelgebieden van de filosofie summier geschetst. In aansluiting bij de interesses en behoeften van de studenten Gezinswetenschappen wordt vervolgens de wijsgerige antropologie als invalshoek gekozen: welke fundamentele zijnskarakteristieken moeten gedacht worden om de ervaring van mens-zijn te begrijpen? Daar in de filosofie echter alle vragen in een kluwen aaneenhangen, komen ook andere, o.m. epistemologische kwesties aan bod. In eerste instantie wordt dus thematisch gewerkt, maar waar dit binnen het bestek van een inleidende cursus mogelijk is, wordt ook verwezen naar belangrijke figuren uit de geschiedenis van de filosofie. Na een beknopt historisch overzicht van de vraag naar de mens worden vier mensbeelden geschetst: het dualistisch, het materialistisch, het idealistisch en het holistisch mensbeeld. Telkens wordt onderzocht in welke mate het mensbeeld in onze cultuur terug te vinden is, wat de precieze gronden en consequenties ervan zijn en welke kritiek er op kan gegeven worden. Daarbij komen de klassieke thema's uit de geschiedenis van de filosofie aan bod: de relaties tussen geest en hersenen, de vraag naar de vrijheid, bewustzijn en transcendentie, het sciëntisme en de (on)zekerheid van kennis, de ervaring van zelfvreemdheid en identiteit, etc.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Onderwijsleergesprek en zelfstudie. De studenten worden gedurende het hele onderwijsgebeuren gestimuleerd om het denkproces mee door te maken en dit aan de hand van gedachtenexperimenten, vragen, persoonlijke denkoefeningen, etc.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- De studenten krijgen de keuze tussen een mondeling of een schriftelijk examen. Op het mondeling examen krijgt de student voldoende tijd (ongeveer drie kwartier) om de vragen rustig schriftelijk voor te bereiden. Het examen zelf duurt ongeveer tien minuten.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Argumentatieleer
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Hans Forceville, master in de wijsbegeerte Docent HUBrussel

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ DOELSTELLINGEN

- De belangrijkste verschillende soorten argumentaties kunnen noemen en toelichten aan de hand van voorbeelden (basisniveau).
- Argumentaties kunnen analyseren en beoordelen op hun juistheid (basisniveau).
- Onbetrouwbare of valse argumentaties kunnen herkennen en ontleden (basisniveau).
- Normen kunnen aangeven voor correcte argumentaties (basisniveau).
- Op correcte wijze kunnen argumenteren (basisniveau).

■ LEERINHOUD

- Na een inleiding over de belangrijke rol van argumentatie in onze samenleving wordt het vakgebied afgegrensd: wat is argumentatie precies en wat onderscheidt haar van andere vormen van communicatie? Om correct te argumenteren is niet alleen inzicht nodig in de structuur van een argumentatie. Men moet ook weten welke kennis betrouwbaar is en welke niet. Daarom komen de verschillende soorten oordelen (analytische en synthetische) en redeneringen (deductieve, inductieve en causale) aan bod. Daarna volgt een systematisch overzicht van de belangrijkste types argumenten (van de quasi-logische onverenigbaarheid tot en met het argument op basis van een voorbeeld) en drogredenen (van de verdraaiing van de strijdvrage tot en met het ontduiken van de bewijslast). Het geheel wordt afgesloten met een aantal regels voor efficiënte discussies.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Onderwijsleergesprek en zelfstudie.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Schriftelijk examen. Er wordt niet alleen gepeild naar (reproductieve) kennis maar ook naar inzicht en persoonlijke verwerking.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Economie
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Jan Degadt, doctor in de economische wetenschappen Professor aan de HUBrussel

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling. Er is geen specifieke economische voorkennis vereist.

■ DOELSTELLINGEN

- De cursus wordt opgevat als een inleidende cursus economie voor niet-economisten. De doelstelling is dus het aanbieden van een algemene initiatie in het economisch denken, als hulpdiscipline voor studenten Gezinswetenschappen, eerder dan een voorbereiding op een vervolgcursus. Vertrekpunt is de wenselijkheid om de student te sensibiliseren voor het economisch aspect dat onvermijdelijk verbonden is met allerlei beslissingen, zowel op het individuele niveau als op het maatschappelijke niveau.
- De student is in staat een eenvoudige economische redenering te ontwikkelen. Dit impliceert dat men bijvoorbeeld de gevolgen van economische beleidsmaatregelen voor de burgers, belangengroepen en ondernemingen kan inschatten. Om een en ander mogelijk te maken, is het tevens noodzakelijk om een minimum aan economische terminologie te beheersen.
- Hij/zij verwerft een groter inzicht in de economische actualiteit.
- Hij/zij moet verbale en grafische benaderingen kunnen geven.

■ LEERINHOUD

- De economische realiteit wordt benaderd via twee invalshoeken: de micro-economie en de macro-economie. In de micro-economie staat de individuele beslisser centraal (in het bijzonder het gezin), terwijl de aandacht in de macro-economie vooral gaat naar de beslissingen op het niveau van een staats- en volkshuishouding.
 - Micro-economie: het marktmechanisme, belangrijke marktvormen, de prijsvorming (wetten van vraag en aanbod), beleidsvraagstukken.
 - Macro-economie: macro-economische grootheden, macro-economisch evenwicht, beleidsvraagstukken, het geldwezen.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Daar het hier gaat om een initiatie in een materie die voor de meeste studenten nieuw is, bestaat het onderwijs uit een reeks hoorcolleges.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Het schriftelijk examen bestaat uit verscheidene vragen. De verdeling van de punten over de vragen wordt aan de studenten medegedeeld, evenals de gewenste methode van antwoorden (grafisch en/of verbaal).
Er worden geen berekeningen gevraagd, maar de student zal voor ten minste één examenvraag een grafiek opmaken en bespreken.
Wanneer de kalender het toelaat, bestaat voor de studenten de mogelijkheid te kiezen voor een mondeling examen (met schriftelijke voorbereiding).

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent.
- Tijdens de colleges worden ook powerpointpresentaties gebruikt. De student kan deze slides downloaden via het digitaal leerplatform.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Demografie
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Inge Pasteels, master in de sociologie, senior wetenschappelijk onderzoeker Universiteit Antwerpen, projectcoördinator 'Scheiding in Vlaanderen'

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ DOELSTELLINGEN

- De student krijgt aandacht voor het onderwerp 'bevolking', d.w.z. bevolkingsstructuur naar leeftijd, samenstelling naar burgerlijke stand, naar nationaliteit, enz.
- Hij kent processen van verandering terzake, i.e. dynamiek, groei en/of krimp en gevolgen zoals veroudering.
- Hij heeft inzicht in determinanten van die verandering: vruchtbaarheid, huwelijkssluiting, echtscheiding en sterfte.

■ LEERINHOUD

De cursus bestaat uit vijf hoofdstukken:

- Inleiding: schets van demografie als sociale wetenschap, het gebruik van getallen en grafieken, demografie en vakjargon en demografie als indicator voor sociale verandering.
- Hoofdstuk 1: gebruik van het Lexis-diagram, verklaring van het ontstaan van de leeftijdsopbouw van de bevolking en het verband met de geboortestroom en een inleiding tot het gebruik en de opbouw van grafieken.
- Hoofdstuk 2: opbouw van demografische kerncijfers zoals bv. bruto geboortecijfers en het leren werken met percentages i.p.v. met absolute aantallen om demografische gedragsveranderingen in kaart te brengen.
- Hoofdstuk 3: verdere uitwerking van hoofdstuk 2, maar beperkt tot geboorten en introductie van leeftijdsspecifieke geboortecijfers en veranderingen daarin en verschillen tussen longitudinale analyses per generatie vrouwen versus periodeanalyses.
- Hoofdstuk 4: toepassing van leeftijdsspecifieke cijfers op onderzoek inzake sterfte met introductie van sterftetafel, sterftetekansen, levensverwachting bij de geboorte, enz.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Hoorcollege met ruime gelegenheid tot vraagstelling.
- Alle hoofdstukken worden voldoende geïllustreerd met demografisch materiaal dat betrekking heeft op Vlaanderen, of bij gebrek daaraan op België. De studenten krijgen m.a.w. tegelijkertijd met de methodiek ook een up to date demografisch rapport over Vlaanderen inzake leeftijdsopbouw en ontwikkelingen op het gebied van geboorten en overlijdens.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Schriftelijk examen.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Inleiding tot het recht
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Ivo Mechels, master in de rechten Hoofd Dienst Lobby en Pers Verbruikersunie Test-Aankoop

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ DOELSTELLINGEN

- De student heeft inzicht in het recht als zijnde geworteld in onze maatschappijstructuren en in ons dagelijks leven.
- Hij heeft een minimale juridische bagage en een betere kijk op het recht en het gerecht. In onze moderne samenleving is het recht een bevoorrecht instrument van sociale regulering.
- Hij heeft kennis van het juridische referentiekader, als noodzakelijke maar geen voldoende voorwaarde voor goede sociale hulpverlening.

■ LEERINHOUD

- De cursus start met een duiding van de verwevenheid tussen recht en politiek. Er wordt een analyse gemaakt van een aantal opvallende maatschappelijke tendensen (via dialoog met de studenten) en hun interactie met het recht. Onvermijdelijk zijn evenwel ook begripsomschrijvingen: verschillende rechtsstelsels, oorsprong van het recht,...
- In een tweede blok worden de bronnen van het recht behandeld (van Grondwet tot rechtsleer) evenals de instellingen (zowel op federaal niveau als op het niveau van de gemeenschappen en gewesten).
- Het derde blok start met de grondslagen van verbintenissen en overeenkomsten en duidt de geldigheid van overeenkomsten (via dialoog met de studenten). De behandeling van een casus (huurrecht) verheldert. Vervolgens wordt de werking van de justitie toegelicht, evenals de rechtbanken en hoven van het nationaal tot het kantonaal niveau.
- Het laatste blok spit de werking van justitie en van juridische beroepen verder uit. Het gerechtelijk personeel, van advocaat tot rechter, passeert de revue. In deze les wordt vooral aandacht besteed aan de burgerrechtelijke en strafrechtelijke procedures en dit op een zo praktisch mogelijke manier.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- De cursus wordt ex cathedra gegeven. Zoveel als mogelijk heeft interactie plaats met de studenten aan de hand van concrete, uit het leven gegrepen casussen.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- De student heeft de keuze tussen een mondeling of een schriftelijk examen. De studenten krijgen steeds enkele grote thematische vragen naast een veelvoud van bondige begrippenvragen.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Socio-politieke analyse van België
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Nadine Libens, master in de geschiedenis, directrice Koninklijk Atheneum Sint-Truiden

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ DOELSTELLINGEN

- De student heeft een basisinzicht in de politieke structuren van het Belgische beleid, en in de rol van de diverse actoren in de besluitvorming.
- Hij kan in een historisch-analytische benadering de huidige socio-politieke situatie van België verklaren, en een instrument aanreiken om nieuwe dossiers en maatschappelijke evoluties te duiden.
- Hij ontwikkelt voldoende kritische zin om politieke situaties te kunnen kaderen in een groter maatschappelijk kader en om politieke discussies te volgen in de media.

■ LEERINHOUD

- De cursus start met een algemene oriëntatie waarbij de politieke besluitvorming als een belangrijk element in globale maatschappelijke evoluties aangeduid wordt, met ruime aandacht voor de wisselwerking tussen politiek en andere actoren. De wijze van politieke besluitvorming en de totstandkoming van politieke 'spelregels', de basis van ons politiek bestel op elk bestuursniveau worden uitvoerig verklaard.
- Het decor van de politieke besluitvorming vormt de hoofdbrok van de cursus. In dit gedeelte worden begrippen als democratie, kiesstelsel, en de vorming van het huidige federale staatsbestel uitvoerig behandeld. De historiek van de staatshervorming, de gevolgen van deze evolutie op de besluitvorming, behoren tot de moeilijkste delen van de cursus. Er wordt dan ook uitvoerig bij stilgestaan, vermits een inzicht in de staatsstructuur een absolute voorwaarde is om de politieke dossiers te kunnen kaderen. Zowel de totstandkoming als de werking van overlegeconomie en het functioneren van de controle-organen in ons democratisch bestel, worden besproken.
- Een derde belangrijk luik van de lessen wordt gevormd door een globaal overzicht van de historische en structurele conflictlijnen in de Belgische politiek, de groei, structuur en werking van politieke partijen. Verder tracht de cursus ook een analyse te geven van de politieke participatie en de elementen die een invloed hierop uitoefenen (verzuiling, vakorganisaties, pers).
- Het laatste deel van de cursus biedt een korte inleiding op de internationale organisaties waarmee de Belgische politieke besluitvorming rekening dient te houden.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- De cursus bevat alle elementen die tijdens de lessen besproken worden. Tijdens de lessen wordt veelvuldig verwezen naar praktische en herkenbare voorbeelden. Er wordt ook getracht om de studenten zelf praktijkvoorbeelden te laten aanreiken van actieve dossiers, die aansluiten bij de besproken lesgedeelten. Er wordt in elke les ruimte voorzien voor vragen van de studenten. Voor de studenten die hun kennis over de politieke situatie in België willen verruimen, wordt ook melding gemaakt van interessante bijkomende literatuur. Via slides wordt tijdens de lessen op schematische wijze een handleiding voor de studie van de cursus weergegeven.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Schriftelijk examen.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent + slides.
- Aanbevolen literatuur: VANDE LANOTTE, J., BRACKE, S., GOEDERTIER, G. (2000) België voor beginners. Brugge, Die Keure.

OPLEIDINGSONDERDELEN	Ethiek
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Gily Coene, doctor in de moraalwetenschappen Professor aan de VUB

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ DOELSTELLINGEN

- Inzicht verwerven in de aard van morele problemen, in de eigenheid van de ethiek, in de kenmerken van het ethisch oordelen, en in de relevantie van ethiek in de context van zorg- en hulpverlening .
- Kennis verwerven van de belangrijkste ethische theorieën en ethiekopvattingen en deze kunnen toepassen op concrete morele vraagstukken.
- Aandacht leren hebben voor de ethische dimensies van zorg- en hulpverlening.
- Ethische principes kunnen interpreteren in de context van zorg- en hulpverlening en kunnen toepassen op concrete casussen.

■ LEERINHOUD

- Het eerste deel van de cursus behandelt de vraag wat ethiek inhoudt, waarom ethiek relevant is in de context van zorg- en hulpverlening en wat een ethisch standpunt impliceert. Tevens worden de voornaamste ethische benaderingen - het deontologisch, consequentialistisch en zorgethisch perspectief - besproken.
- Het tweede deel van de cursus bespreekt de prima facie ethische beginselen in zorg- en hulpverlening - het autonomiebeginsel, het beginsel van het vermijden van schade, het beginselen van het bevorderen van welzijn, het beginsel van rechtvaardigheid en beginsel van het bevorderen van de menselijke waardigheid. Tevens wordt besproken hoe deze beginselen toepassing vinden in de context van de patiëntenrechten en het omgaan met het levenseinde.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Hoorcolleges waarin de cursusinhoud wordt uiteengezet en wordt uitgediept in interactie van de studenten

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Schriftelijke proef bestaande uit meerkeuzevragen en een bespreking van een casus

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Slides + syllabus docent.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Gezin en gezondheid I
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Dominique Dewilde, arts, M.D., Ph.D. Staflid Academisch Centrum Huisarts Geneeskunde KULeuven

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ DOELSTELLINGEN

- De student kent de verschillende domeinen van seksualiteit, de veel voorkomende seksuele problemen en de bestaande hulpverlening.
- Hij kent de verschillende anticonceptieve methodes en kan de sterke en minder sterke punten ervan aanduiden.

■ LEERINHOUD

- Het Vlaamse gezin: de opbouw van het modale gezin. Ontwikkelingen in de liefdesconcepten in Vlaanderen.
- Inzicht in de verschillende anticonceptieve methoden: Hoe worden ze beoordeeld? Hoe worden ze gebruikt?
- Het proces van gezinsvoltooiing.
- Het bespreken van seksuele problemen in de seksuele hulpverlening: attitudes.
- Het medisch seksueel onderzoek bij man en vrouw.
- De seksuele responscyclus.
- De lichaamstaal: kenmerken en gebruik in de seksuele omgang.
- Zwangerschap en bevalling: nadruk op psychologische aspecten.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- De cursus is een combinatie van artikelbespreking, hoorcollege, video, diamontage en powerpointpresentaties. De nadruk ligt vooral op attitude, taal en lichaamstaal in het bespreken van seksuele onderwerpen en problemen.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- De ondervraging gebeurt uitsluitend schriftelijk. De studenten krijgen telkens drie vragen. Deze vragen hebben steeds betrekking op enerzijds kennis van lichaamstaal, kennis en inzicht in anticonceptieve methoden en anderzijds op kennis van attitudes in de seksuele hulpverlening.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent + artikels als bijlage.
- Aanbevolen literatuur:
 - LUYENS, M. (1996). *Seksuele problemen bij het vrijen*. Antwerpen/Apeldoorn, Garant.
 - IJFF, M. (2006). *Sexcounseling. Handleiding voor seksuele hulpverlening*. Assen, Van Gorcum.
 - COMFORT, A. (2004). *The joy of sex*. Vianen, The House of Books.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Inleiding in de psychologie
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Adelheid Rigo, doctor in de wijsbegeerte en master in de klinische psychologie

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ DOELSTELLINGEN

- Inzicht hebben in de methoden en werkwijzen van de wetenschappelijke psychologie en hoe deze laatste zich onderscheidt van populaire psychologische verhalen.
- Verder ontwikkelt de student inzicht in hoe conditionering onze leerprocessen beïnvloedt, en in de wijze waarop motivaties en emoties ons gedrag bepalen.
- De student kan de aangewende theorie concreet toepassen op talrijke voorbeelden uit de dagelijkse leefwereld van het gezin.
- Tevens dient de student voor concrete vraagstukken de theorieën aan te wenden.

■ LEERINHOUD

- De cursus vertrekt van het ontstaan van de wetenschappelijke psychologie. Vervolgens maakt de student kennis met de belangrijkste hedendaagse psychologische benaderingen en hun werkwijzen. De gezondheidspsychologie en de positieve psychologie worden tevens belicht.
- In het eerste deel van de cursus onderzoeken wij aan de hand van vele concrete voorbeelden de invloed van conditionering en observatie in onze leerprocessen.
- Het tweede deel gaat dieper in op de verschillende soorten motivatie en hun voornaamste theorieën: wat drijft ons doen en laten?

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- De lessen worden ondersteund door een powerpointpresentatie. Historische experimenten, abstracte theorieën en concrete toepassingen op casussen worden geïllustreerd en verduidelijkt met actueel beeldmateriaal.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Schriftelijk of mondeling. Het examen peilt zowel naar reproductie en inzicht als naar het toepassen van de theorie op concrete problemen.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent.
- Aanbevolen literatuur:
DE MAN, L., OCKERMAN, E., JANSSENS, G. (2008). *Psychologie. Inleiding voor de professionele bachelor*. Antwerpen, De Boeck.
- Overig didactisch materiaal: hand-outs van de powerpointpresentatie.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Ontwikkelingspsychologie
STUDIEPUNTEN	6
DOCENT	Patrick Meurs, doctor in de psychologische wetenschappen, professor aan de KULeuven

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- Persoonlijke rijpheid en gezinservaring zijn noodzakelijk voor een goed begin van dit opleidingsonderdeel.

■ DOELSTELLINGEN

- De student weet aan de hand van praktijkgerichte probleemstellingen dat het ontwikkelingstraject van de mens op verschillende momenten van de levensloop beïnvloed wordt door factoren van veerkracht en kwetsbaarheid.
- Deze beide aspecten doen zich voor op drie mogelijke niveaus: het biologische, het sociale en het psychologische.

■ LEERINHOUD

- We kijken allereerst naar de levensloop door de bril van de klassieke ontwikkelingspsychologie. Deze tak van de psychologie onderscheidt een aantal ontwikkelingsfasen, gekenmerkt door specifieke taken en mogelijke verworvenheden. We bespreken op die manier het raamwerk van de 'normale ontwikkeling' en we gaan ook in op een ontwikkelingsmodel waarin de mens de vroegere fasen met zich meedraagt in de latere levensfasen.
- Vervolgens leggen we vanuit dit besef de brug naar het toepassingsdomein van de Gezinswetenschappen. We staan uitvoerig stil bij de betekenis van bovenvermeld ontwikkelingsmodel: de mens is beïnvloed door het verleden, maar niet gedetermineerd. Wat is vrijheid en bepaaldheid in ontwikkeling? Wat is veerkracht en kwetsbaarheid? Hoe denken over de rol van sociale steun en transformatieprocessen binnen het kader van onmiskenbare continuïteit die eveneens in zelfervaring en relatiepatronen zit doorheen het leven?
- Eens we op deze vragen een begin van antwoord hebben, kunnen we dieper ingaan op typische spanningsvelden van een aantal belangrijke fasen in de levensloop en hoe deze zich kunnen uiten zowel bij individuele personen als in gezinnen, tussen partners en tussen ouders en kinderen. Met deze inleiding in de praktijkgerichte 'klinische' ontwikkelingspsychologie willen we de toekomstige gezinswetenschapper een kader bieden om probleemsituaties die hij op het terrein kan ontmoeten, te plaatsen. We denken ook over handvatten aanreiken om 'ontwikkelingsbevorderend' te interveniëren.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- De leerstof wordt gegeven in zes hoorcolleges van een halve dag. In de hoorcolleges worden ook videofragmenten getoond die belangrijke stappen in de ontwikkeling illustreren.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- De student heeft de keuze tussen een schriftelijk of een mondeling examen. Het examen peilt naar inzicht in de samenhang tussen normale ontwikkelingstaken en bepaalde conflictueuze of afwijkende ontwikkelingstrajecten.
- In de cursustekst en tijdens de hoorcolleges zal telkens aangeduid worden welke doelstellingen we per hoofdstuk willen bereikt zien. Wanneer de student deze doelstellingen omzet in vraagvorm, beschikt hij meteen over de examenvragen. Regelmatig zullen in de cursus kapstukken worden aangereikt die de student op weg zetten naar een meer gedetailleerd en 'terzake doend' antwoord op deze examenvragen.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent (waarin eventueel aanvullende wetenschappelijke literatuur kan zitten).

OPLEIDINGSONDERDEEL	Fundamentele pedagogiek
STUDIEPUNTEN	6
DOCENT	Hans Van Crombrugge, doctor in de pedagogische wetenschappen

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- Persoonlijke rijpheid en gezinservaring zijn noodzakelijk voor een goed begin van dit opleidingsonderdeel.

■ DOELSTELLINGEN

- De student is in staat tot het vellen van een oordeel of en in welke mate een pedagogische situatie (handeling, maatregel, initiatief) verantwoord is.

■ LEERINHOUD

- Verantwoording als centrale pedagogische categorie. Verhouding van de fundamenteel pedagogische bekommernis tot de andere pedagogische vraagstellingen (hermeneutische, empirische, comparatieve en normatieve pedagogiek).
- De verschillende aspecten van de pedagogische problematiek. Technische en praktische vragen en de wijze waarop elk van deze vragen op een verantwoorde manier beantwoord kan worden.
- De verschillende perspectieven (taalspelen) van waaruit opvoeding en de pedagogische problematiek ter sprake gebracht kunnen worden. Ontwikkeling, socialisatie/leren, opvoeding als centrale begrippen.
Het verschillend probleembewustzijn van de verschillende theorieën.
- De pedagogische relatie: hoe omgaan met macht in de opvoeding? De verschillende formuleringen van de vraag naargelang het perspectief. Voorbeelden van theorieën (psychoanalyse en antiautoritaire opvoeding; gedragsmodificatie en ervaringsleren; gezagsvolle en gezagsvrije omgang).
- Het pedagogisch doelbegrip: algemene vorming. Vorming als regulatieve idee. Traditionele en hedendaagse invullingen van vorming.
- De pedagogische institutie: het gezin als opvoedingsmiddel. Vraag: kan verantwoord worden dat ouders de opvoeders van hun kinderen zijn? Verschillende antwoorden (historisch en systematisch) komen aan bod.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Hoorcollege waarin de cursustekst toegelicht en geïllustreerd wordt. Van de studenten wordt verwacht dat ze de tekst vooral lezen en nadien zelfstandig bestuderen, waarbij in de les ingegaan wordt op vragen.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Schriftelijke en/of mondelinge proef met open vragen waarin inzicht in de cursus getoetst wordt.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal:
VAN CROMBRUGGE, H. (2006). *Denken over opvoeden. Inleiding in de pedagogiek*. Antwerpen/Apeldoorn, Garant.
- Overig didactisch materiaal: video- en filmmateriaal.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Sociologie en samenleving
STUDIEPUNTEN	6
DOCENT	Dirk Geldof, doctor in de politieke en sociale wetenschappen, bachelor in de wijsbegeerte, beleidsmedewerker Groen!

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ DOELSTELLINGEN

- De student verwerft de basisnoties van wat sociologie is, hoe sociologen naar onze samenleving kijken en verwerft een aantal basisinzichten en begrippen uit de sociologie.
- De student begrijpt onze hedendaagse samenleving, zijn leefwereld en de structurele veranderingen in onze risicosamenleving beter. Hij kan daarbij enkele hedendaagse 'sociologische brillen' gebruiken.
- Daarbij is het doel niet louter kennen en reproduceren (basisniveau), maar ook vertalen en toepassen op hedendaagse ontwikkelingen (doorgroeiniveau) en aanzetten om dit ook creatief te doen in complexe situaties (gevorderd niveau).

■ LEERINHOUD

- We kiezen er voor om géén traditionele inleiding in de sociologie te bieden, met een historisch en theoretisch overzicht van sociologen en subdomeinen. Wel biedt de cursus een actuele kennismaking met de discipline waarbij we door een hedendaagse sociologische bril kijken naar onze maatschappij vandaag.
- De eerste module vormt een basisinleiding tot de sociale wetenschap. Wat is sociologie en wat leerden ons de eerste sociologen? Wat zijn basistaken en houdingen van een socioloog? En wat zien we méér met een sociologische bril? Hoe kunnen we onze snel veranderende wereld en het gezin erin beter begrijpen?
- In de modules 2 tot 6 kiezen we voor hedendaagse sociologie, die ons helpt om onze samenleving en de ontwikkelingen in onze maatschappij in de 21ste eeuw beter te begrijpen. Het handboek (zie studiemateriaal) bouwt ondermeer verder op de denkkaders van de Duitse socioloog Ulrich Beck over onze risicomaatschappij. Dit biedt ons een uitdagende invalshoek om in te gaan op maatschappelijke veranderingen op verschillende domeinen.
- In een tweede module focussen we op 'onzekerheid' vanuit macro- en microperspectief en schetsen we de kenmerken van onze mondiale risicomaatschappij.
- In modules 3 tot 5 passen we deze toe op vijf maatschappelijke (risico)domeinen:
 - Ecologische risico's wereldwijd en bij ons.
 - Sociaal-economische veranderingen en risico's (globalisering, economische crisis, verschuivingen op de arbeidsmarkt, werkloosheid, uitsluiting, gevolgen voor het gezin).
 - Individualiseringsprocessen en effecten op gezinnen, relaties en keuzevrijheid.
 - Tijdsrisico's en hun effect op de combinatie arbeid/gezin.
 - Migratierisico's: we staan stil bij de migratieprocessen en de overgang naar de multiculturele samenleving. We schetsen de evolutie naar kosmopolitische steden en bekijken de gevolgen voor het samenleven en voor het beleid.
- In module 6 gaan we in op de reacties in de samenleving op de veranderingen. We bekijken de moderniseringsprocessen en schetsen reflexieve modernisering.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Hoorcolleges, met ruimte voor discussie en toetsing aan actualiteit.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- De cursus wordt schriftelijk geëxamineerd.
- Een deel van de vragen is multiple choice, een deel open vragen.
- Het examen peilt naar kennis en inzicht in de materie en het begrippenkader. Studenten moeten ook met een sociologische bril de actualiteit kunnen duiden vanuit de cursus.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal:
 - Syllabus docent (cursus, aanvullende kopies en slides).
 - Boek: GELDOF, D. *Onzekerheid. Over leven in de risicomaatschappij*. Leuven, Acco. (zowel de 1ste en 2de druk (2008/2010) als de 3de herziene druk (verschijnt einde 2011) zijn bruikbaar)
- Aanbevolen literatuur:
Inleidingen in de sociologie, in het bijzonder:
 - ELCHARDUS, M. (2007). *Sociologie, Een inleiding*. Amsterdam, Pearson Education Benelux.
 - DE SWAAN, A. *De mensenmaatschappij, een inleiding*. Amsterdam, Uitgeverij Bert Bakker (verschillende edities).
 - Voor aanbevolen literatuur per module: zie de syllabus.
- Overig didactisch materiaal: de wereld en de actualiteit. Van de studenten wordt verwacht dat zij de actualiteit volgen (dagelijks nieuws via televisie, radio, krant of internet), én in staat zijn om belangrijke actuele ontwikkelingen op een sociologische manier te kaderen binnen de cursus en te interpreteren vanuit de aangereikte sociologische kaders.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Projectonderwijs I
STUDIEPUNTEN	9
DOCENTEN	<ul style="list-style-type: none"> - Younasse Assarrakh, master in de criminologische wetenschappen, parketcriminoloog Jeugdparket Brussel - Liesbeth De Vriendt, master in de rechten, familiebemiddelaar - Lieve Goethals, bachelor in de gezinswetenschappen en in het maatschappelijk werk, maatschappelijk werkster bij Oikonde (Antwerpen) - Wilfried Meulenbergs, bachelor in het maatschappelijk werk, stafmedewerker 'Open Thuis' - Kristien Nys, doctor in de pedagogische wetenschappen - André Raemdonck, bachelor in het maatschappelijk werk, regiocoördinator RESOC/SERR regio Gent - Adelheid Rigo, doctor in de wijsbegeerte en master in de klinische psychologie - Claire Wiewauters, master in de pedagogie - afstudeerrichting: gezins- en orthopedagogiek

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ DOELSTELLINGEN

- De student neemt kennis van een deelthema i.v.m. het gezin en dat vanuit verschillende invalshoeken (sociologisch, psychologisch, juridisch,...) (basisniveau).
- Hij kan informatie opzoeken en selecteren die belangrijk is voor de gestelde vraagstelling over het deelthema (basisniveau).
- Hij kan de geselecteerde informatie ordenen en verwerken en kan op een gestructureerde en wetenschappelijke wijze teksten opmaken (gevorderd niveau).
- Hij kan persoonlijke opvattingen en ervaringen met de opvattingen van anderen confronteren om zo de eigen zienswijze te relativeren, nuanceren, verruimen en verdiepen (doorgroeiniveau).
- Hij beheerst de verschillende aspecten van groepswork: samenwerken, vergaderen, verslag maken van vergaderingen, afspraken maken en naleven, taken verdelen, meningsverschillen uitspreken, mogelijke conflicten uitklaren en oplossen (doorgroeiniveau).
- Hij kan schriftelijk en mondeling de resultaten presenteren (gevorderd niveau).

■ LEERINHOUD

- In het projectonderwijs worden verschillende vaardigheden aangeleerd en dit aan de hand van een concreet thema. In het eerste jaar ligt de nadruk op het leren verzamelen en verwerken van teksten. De individuele student en de groep krijgen hiervoor intensieve begeleiding.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- In de projectgroep worden subgroepen van +/- 5 personen gevormd.
- Om de opdrachten tot een goed einde te brengen, wordt een aantal methodieken aangeleerd, die gespreid over het gehele jaar en gekoppeld aan de inhoud, inge oefend zullen worden.
- De projectbegeleiders geven feedback en beoordelen in de loop van het jaar de toepassingen van deze methodieken door de studenten.
- Volgende methodieken komen aan bod:
 - Verkenning van de Sociale Kaart,
 - het opzoeken van literatuur,
 - het oriënterend, globaal, grondig en kritisch lezen van teksten,
 - het redigeren van teksten (taalgebruik, zinsbouw, tekstopbouw), het samenvatten van teksten,
 - het verwerken van verschillende teksten tot één geheel (integratietekst),
 - het formuleren van commentaar bij een tekst (commentaartekst),
 - het synthetiseren van teksten tot een logisch geheel (synthesetekst),

- het hanteren van verschillende mogelijkheden om een presentatie (bv. powerpoint) te maken,
- het efficiënt vergaderen en
- het opstellen van een verslag.
- Projectleiders voorzien ook elk jaar een bezoek of externe activiteit. In het kader van het projectthema wordt een interessante externe expert uitgenodigd voor een lezing, interview of workshop.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- De student wordt zowel op zijn individueel als op zijn groepswork gequoteerd.
- De evaluatiemodaliteiten worden beschreven in de handleiding. De handleiding maakt integraal deel uit van deze ECTS-fiche
- Actieve deelname aan de projectwerking is verplicht. Niet of onvoldoende deelnemen kan leiden tot een onvoldoende beoordeling van het ganse opleidingsonderdeel.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus, aangemaakt door het team van projectbegeleiders + extra kopies.
- Aanbevolen literatuur: afhankelijk van het gekozen thema.
- Overig didactisch materiaal: diversen.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Gespreksmethodieken (methodieken I)
STUDIEPUNTEN	6
DOCENTEN	<ul style="list-style-type: none"> - Henri Breuls, master in het ziekenhuisbeleid en medisch-sociale wetenschappen, consultant - Hilde Depoorter, psychologe IBSO Woudlucht Heverlee, master in de klinische psychologie, zelfstandig psychotherapeute - Lydwine Meyhi, bachelor in de gezinswetenschappen, coördinator geboortecentrum bij De Kraamvogel - Anne Neyskens, master in de psychologische wetenschappen - Herman Vanarwegen, master in de pedagogische wetenschappen, orthopedagoog MPI Zevenbergen-Ranst - Ann Van Dyck, master in de pedagogische wetenschappen, docent Karel de Grote-Hogeschool - Marleen Van Laere, bachelor in de gezinswetenschappen, coördinator opvanghuis voor vrouwen, welzijnszorg - Danny Wyffels, master in de pedagogische wetenschappen, pedagogisch medewerker PHO Torhout

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- In het opleidingsonderdeel Gespreksmethodieken (methodieken I) komen volgende onderdelen aan bod:
 - Luisteren
 - Groepsdynamica

■ DOELSTELLINGEN

Doelstellingen onderdeel 'Luisteren'

- De student leert duidelijk te begrijpen wat iemand zegt en bedoelt: expliciet en impliciet en naar inhoud en gevoelswaarde (doorgroeiniveau).
- De student herkent zendergegevens door (doorgroeiniveau):
 - een correcte waarneming (open staan, 4 aspecten in een boodschap);
 - het toetsen van waarneming (inhoudelijk, parafraseren, niet-verbale signalen);
 - het optimaliseren van waarneming (empathie, weigeren van luisteren).
- Hij kan deze kennis toepassen in diverse situaties.
- De student kent de basishoudingen echtheid en aanvaarding (basisniveau).
- De student heeft basale (zelf)kennis van de eigen luisterkwaliteiten (basisniveau).

Doelstellingen onderdeel 'Groepsdynamica'

- De student kent en begrijpt begrippen uit de groepsdynamica (basisniveau).
- De student reflecteert over de dynamica in groepen (algemeen) en in de projectwerking in het bijzonder.
- De student reflecteert over zijn/haar rol in het groepsgebeuren.
- De student kan de aangebrachte theorie toepassen op ervaringen in groepscontext.

■ LEERINHOUD

Leerinhoud onderdeel 'Luisteren'

- Inleiding: systeemtheoretisch denkkader.
- Module 1: basisvoorwaarde om te luisteren.
 - Situering van 'luisteren' in de gespreksmethodiek.
 - Observeren - Waarnemen: Luisteren - Spreken.

- Module 2:
 - Luisteren op vier niveaus (Schultz von Thun): Inhoudelijk aspect - Relationeel aspect - Appellerend aspect - Expressief aspect.
- Module 3: Invloed en functies van de non-verbale communicatie.
- Module 4: Grondhoudingen (Rogers).
- Module 5: Niet (goed) luisteren of communicatiestops (Gordon).
- Slot: Kiezen om geen luisterend oor te zijn en dit communiceren.

Leerinhoud onderdeel 'Groepsdynamica'

- De nadruk binnen dit opleidingsonderdeel ligt op het ervaringsgericht leren:
 - vanuit deelname aan de projectgroepen;
 - reflectie over de dynamiek in projectgroepen en de rol van de student;
 - aan de hand van theoretische begrippen uit groepsdynamica.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- De gespreksmethodieken 'luisteren' en 'groepsdynamica' worden aangebracht en inge oefend in kleine groepen, tijdens een tweedaagse vorming (met overnachting). De nadruk ligt op het ervaringsgericht werken:
 - ervaren van de aangeboden leerstof,
 - werken met de inbreng van de studenten zelf.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Schriftelijke thuisopdracht en mondeling examen.
- Deelname aan de tweedaagse is verplicht en is een voorwaarde om toegelaten te worden tot het examen.
- Indienen van de thuisopdracht is een voorwaarde om deel te nemen aan het mondeling examen.
- Deelname aan de les 'Groepsdynamica' is verplicht.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus, aangemaakt door het team van methodiekbegeleiders.
- Oefeningen.
- Aanbevolen literatuur:
 - DE VRIES-GEERVLIEET L. (2008). Weet wat je zegt. Een inleiding in de communicatie voor begeleiders en hulpverleners . H Nelissen, Baarn.
 - VAN MEER, K. , VAN NEIJENHOF, J. , BOUWENS, M. (2001). Elementaire sociale vaardigheden. Houten/Diegem, Bohn Stafleu Van Loghum: hfst.1-4, 6 & 10.

Modeltraject

Opleidingsonderdelen	SP	NT VT
Algemene ondersteunende vakken		
Filosofie II	3	
Familierecht	3	NT
Ecologie	3	
Ethiek van partnerrelaties en seksualiteit	3	VT
← Ethiek (Fx)		
Gezin en gezondheid II	3	
Sociologische, pedagogische en psychologische vakken		
Persoonlijkheidspsychologie	3	VT
← Inleiding in de psychologie (Fx)		
Psychologie van de partnerrelatie	3	VT
← Ontwikkelingspsychologie (Fx)		
Gezinspedagogiek	6	VT
← Fundamentele pedagogiek (Fx)		
Ouderschapsbegeleiding en ouderbegeleiding	3	VT
← Fundamentele pedagogiek (Fx)		
Begeleiding van gezinnen in crisissituaties	3	
Gezins sociologie	6	VT
← Sociologie en samenleving (Fx)		
Methoden, technieken, projectwerk	21	
Registreren & rapporteren	3	
Communicatietheorie en helpende gesprekken	6	NT / VT
← Gespreksmethodieken (credit)		
Projectonderwijs II	6	NT / VT
← Projectonderwijs I (credit)		
Praktijkverdieping I	6	NT
Totaal studiepunten	60	

SP: studiepunten

NT: niet tolereerbaar

VT: volgtijdelijkheid

OPLEIDINGSONDERDEEL	Filosofie II
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Else Walravens, doctor in de wijsbegeerte, professor aan de VUB

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- Het opleidingsonderdeel Filosofie I gevolgd hebben.

■ DOELSTELLINGEN

- De student kent de hoofdkenmerken van het postmodernisme (basisniveau).
- Hij heeft inzicht in en kent de mogelijke toepassingen van de ethische aspecten van deze stroming in de sociale en culturele sector (doorgroei niveau).

■ LEERINHOUD

- In het eerste hoofdstuk van de cursus wordt een poging ondernomen om het vage begrip 'postmodernisme' te omschrijven. Hierbij wordt uitgegaan van enkele concrete voorbeelden, de architectuur en de levensstijl. Vervolgens wordt de ontstaansgeschiedenis geschetst van de belangrijkste componenten van het filosofische postmodernisme. Er wordt ingegaan op de diverse houdingen die tegen het postmodernisme worden ingenomen.
- In de twee volgende hoofdstukken wordt een aantal ethisch relevante thema's van twee postmoderne filosofen, de Fransman Jean-François Lyotard en de Amerikaan Richard Rorty, uiteengezet.
- Voor Lyotard zijn dat:
 - Het 'einde van de grote verhalen' en 'de optie voor pluraliteit'.
 - Het geschil.
 - Het ethische appèl van het kinderlijke.
- Voor Rorty:
 - De kritiek van het epistemologische standpunt.
 - Ironie en pragmatisme.
 - Liberalisme en solidariteit.
- In een vierde hoofdstuk wordt ingegaan op het thema 'het verstaan van de ander' uit het denken van Hans-Georg Gadamer, denken dat gelijkenissen vertoont met het postmodernisme.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Hoorcollege met mogelijkheid tot discussie.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Studenten hebben de keuze tussen een mondeling of een schriftelijk examen. Het examen omvat drie (schriftelijk examen) of twee (mondeling examen) vragen waarin de drie onderdelen van de cursus aan bod komen. Er wordt van de studenten verwacht dat ze verbanden kunnen leggen, toepassingen kunnen geven en een eigen mening kunnen formuleren omtrent de behandelde thema's.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent.
- Aanbevolen literatuur: zie literatuurlijst syllabus.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Familierecht
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Marianne De Boodt, master in de rechten, juridisch medewerker Similes, scheidingsbemiddelaar

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- Het opleidingsonderdeel Inleiding tot het recht gevolgd hebben.

■ DOELSTELLINGEN

- De student kent, begrijpt en heeft inzicht in de belangrijkste familierechtelijke basisbegrippen. Hij kan verbanden leggen tussen de verschillende cursusonderdelen.
- De student moet in staat zijn om uit de verworven theoretische en praktische basiskennis voldoende elementen te putten om vragen en probleemstellingen op het werkterrein te kunnen oplossen.

■ LEERINHOUD

In de lessen worden volgende thema's besproken:

- Huwelijk, wettelijke en feitelijke samenwoning.
- Afstamming.
- Adoptie.
- Ouderlijk gezag en ouderlijke verplichtingen.
- Minderjarigheid.
- Bijstand en bescherming van meerderjarigen met beperkingen.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- De belangrijkste familierechtelijke thema's worden theoretisch toegelicht via hoorcolleges, aangevuld met de in de rechtspraak heersende standpunten (vnl. leidinggevende arresten van het Arbitragehof) en verduidelijkt aan de hand van voorbeelden.
- Een beperkt aantal casussen, waarmee elk hoofdstuk afgesloten wordt, dient door de studenten, hetzij individueel, hetzij in groep, opgelost te worden met het oog op een grondige verwerking van de leerstof. De studenten krijgen de nodige feedback bij de geformuleerde antwoorden.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- De evaluatie gebeurt in de vorm van een schriftelijk examen waarbij gebruik gemaakt wordt van een combinatie van meerkeuze- en open vragen die zowel de zuivere kennis van, als het inzicht in de gedoeerde materie meten, evenals de capaciteit om deze kennis concreet toe te passen op beknopt geschetste fictieve situaties.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Ecologie
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Luc Hens, doctor in de wetenschappen, professor aan de VUB

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ DOELSTELLINGEN

- De student kan een overzicht geven van de belangrijkste thema's in de milieuproblematiek, met de nadruk op Vlaanderen, maar waar nodig met referentie naar België, Europa en de wereld.
- Hij kent van ieder thema de volgende aspecten:
 - Situering van het probleem - basisoorzaken.
 - Gevolgen voor mens en milieu.
 - Beheer van het probleem op individueel/familiaal vlak en op beleidsniveau.
- Hij kan een probleem situeren langs de lijnen hierboven aangegeven.
- Hij kan aangeven hoe en waarom op gezinsniveau dit probleem kan verholpen worden.
- Hij ontwikkelt over aanverwante problemen een gemotiveerde houding.

■ LEERINHOUD

- Inleiding.
- Duurzame ontwikkeling: evolutie van het begrip van 1987 (Brundtland tot nu):
 - Toepassing op België en Vlaanderen.
 - Implicaties voor gezinnen.
- Lucht:
 - Klimaatwijzigingen: met bijzondere nadruk op het energievraagstuk.
 - Aantasting stratoferische ozonlaag.
 - Zure afzettingen.
 - Troposferische ozon.
 - Andere discussies rond luchtverontreiniging (o.m. straling, actuele gassen).
- Water:
 - Oppervlaktewater: toestand, bronnen en oorzaken, effecten en beheer en beleid.
 - Grondwater: met o.m. specifieke aandacht voor nitrificatie.
 - Zeewater.
- Bodem: Algemeen verontreinigingsproblematiek.
- Afval: met nadruk op verschillende afvalverwerkingssystemen.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Hoorcolleges ondersteund door powerpointpresentaties.
- Vragen en discussies.
- Zelfstudie.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Op het examen wordt de student geconfronteerd met twee types vragen die:
 - peilen naar kennis: hierbij wordt een korte inhoud gevraagd van een belangrijk/omvangrijk cursusonderdeel;
 - peilen naar omgaan met kennis: hierbij wordt gevraagd een gemotiveerde houding te bepalen tegenover een gegeven probleem.
- Studenten kunnen kiezen tussen een schriftelijk examen of een mondeling examen met schriftelijke voorbereiding.

■ **STUDIEMATERIAAL**

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent.
- Aanbevolen literatuur:
 - MIRA-T-rapporten.
 - Voor gevorderde geïnteresseerden: HENS, L., NATH, B. (Eds.) (2005). *The World Summit on Sustainable Development. The Johannesburg Conference*. Dordrecht, Springer.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Ethiek van partnerrelaties en seksualiteit
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Ilse Cornu, master in de godsdienstwetenschappen en in de theologische ethiek

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- Het opleidingsonderdeel Ethiek gevolgd hebben en minimum Fx behaald hebben.

■ DOELSTELLINGEN

Specifiek:

- De student heeft inzicht in verschillende ethische opvattingen en in het bijzonder in de vier complementaire invalshoeken van het aangeboden ethisch zinmodel.
- Hij kan dit ethisch zinmodel toepassen op concrete belevingswijzen en probleemvelden in verband met partnerrelaties en seksualiteit, i.c.: seksualiteit bij jongeren, homoseksuele relatievorming, ouderschap en vruchtbaarheidsproblematiek.
- Hij is zich bewust van het persoonlijk gehanteerde ethisch zinmodel in verband met partnerrelaties en seksualiteit.
- Hij is bewust van het ethisch zinmodel dat anderen (partner, kinderen, leerlingen, opvoedelingen, patiënten, collega's, maatschappij, levensbeschouwingen en religies,...) hanteren wanneer het partnerrelaties of seksualiteit betreft.
- Hij kan de dialoog en het debat in ethische kwesties rond partnerrelaties en seksualiteit aangaan vanuit een kritisch-bereflecteerde eigen ethische positie.

■ LEERINHOUD

- De cursus bestaat uit een algemene inleiding, vier hoofdstukken, een gedetailleerde inhoudsopgave en een uitgebreide bibliografie. De uitgeschreven cursus is gedetailleerder dan de leerstof die gekend moet worden voor het examen en die kan gegeven worden in de lesmomenten. Dit biedt de mogelijkheid tot verdiepende zelfstudie.
- In een algemene inleiding verduidelijken we wat we verstaan onder het begrip 'ethiek'.
- Het eerste hoofdstuk werkt een praktisch bruikbaar ethisch zinmodel uit en vult dit hermeneutisch in vanuit het personalisme. Regelmatig komen ook andere dan personalistische invalshoeken aan bod. In het ethisch zinmodel zoeken we een antwoord op de vraag naar motivaties en context (subjectieve en sociale betekenissen), zinvolheid (hermeneutische horizon en achterliggende mensbeelden) en gevolgen (objectieve daden en consequenties) van een keuze of gedrag. Aansluitend zoeken we naar groeimogelijkheden die samenhangen met dit ethisch zinmodel.
- In de hoofdstukken twee, drie en vier passen we dit ethisch zinmodel uitgebreid toe op verschillende aspecten van partnerrelaties en seksualiteit.
- Het tweede hoofdstuk focust op seksualiteit bij tieners.
- In het derde hoofdstuk komt homoseksuele relatievorming aan bod.
- Hoofdstuk vier behandelt de groei van kindwens naar edelmoedig en verantwoord ouderschap en zoomt tevens in op de ethische complexiteit die samengaat met de vruchtbaarheidsproblematiek.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- De cursus bestaat uit hoorcolleges die in elke les onderbroken kunnen worden door discussiemomenten tussen de studenten onderling en/of tussen studenten en docent. Via deze inductieve werkwijze komen de studenten op een herkenbare en levensbetrokken manier de onderliggende ethische problematiek en dynamiek op het spoor.
- Facultatief: verdiepende zelfstudie. Via het digitaal leerplatform worden zowel vragen voor persoonlijke verwerking als voorbeeld examenvragen aangeboden.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- De evaluatie gebeurt naar keuze schriftelijk of mondeling. Bij het mondelinge examen krijgen de studenten twee, bij het schriftelijke examen drie vragen. Minstens één vraag plaatst de student in de rol van ethische begeleider. Zo wordt nagegaan of de student in staat is om de inzichten uit de cursus toe te passen op en te integreren in situaties uit het dagelijks leven rond partnerrelaties en seksualiteit. De andere vraag (of vragen in het geval van het schriftelijke examen) is gericht op het reproduceren van kennisinhouden.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Gezin en Gezondheid II
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Marleen Decruyenaere, doctor in de psychologie, bijzonder gastdocent bij de Onderzoeksgroep voor Gezondheidspsychologie, KULeuven

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- In het opleidingsonderdeel 'Gezin en Gezondheid II' komen volgende onderdelen aan bod:
 - Genetisch advies
 - Preventie en gezondheidspromotie

■ DOELSTELLINGEN

Doelstellingen onderdeel 'Genetisch advies':

- Kennen en reproduceren van basisbegrippen uit de genetica: DNA, genen, mutatie, chromosomen, chromosomale afwijking, monogene afwijking, multifactoriële overerving, heritabiliteit, susceptibiliteitsgenen, symptoomloos dragerschap,... (basisniveau).
- Begrijpen en toepassen van de principes van autosomaal dominante, recessieve en X-gebonden recessieve overervingspatronen (doorgroeiniveau).
- Alertheid voor en herkennen van indicaties voor doorverwijzing naar een arts of een genetisch centrum (doorgroeiniveau).
- Uitleggen van het verloop, de psychologische betekenis en de ethische principes van een erfelijkheidsraadpleging (doorgroeiniveau).
- Begeleiden en ondersteunen van de persoon en het gezin bij de emotionele verwerking en de beslissings- en communicatieprocessen na de erfelijkheidsraadpleging (doorgroeiniveau).
- Kritisch reflecteren over de psychologische, maatschappelijke en ethische aspecten van de ontwikkelingen in de genetica en over de eigen houding daartegenover (doorgroeiniveau).

Doelstellingen onderdeel 'Preventie en gezondheidspromotie':

- Kennen en reproduceren van kernbegrippen uit de preventieve gezondheidszorg, zoals primaire & secundaire preventie en gezondheidspromotie; prevalentie en incidentie,... (basisniveau).
- Het beschrijven en begrijpen van het 'Model voor Planmatige Gezondheidsvoorlichting en Gedragsverandering' (basisniveau).
- Het omschrijven van seksueel misbruik van kinderen en van strafbaar seksueel gedrag (basisniveau).
- Het beschrijven van risicofactoren voor seksueel misbruik van kinderen, voor ongewenste tienerzwangerschappen en voor SOA's (basisniveau).
- Het beschrijven van de verschillende stappen voor het ontwikkelen van een preventieve interventie (doorgroeiniveau).
- Het kritisch selecteren en invoeren van effectieve en efficiënte preventieve interventies (doorgroeiniveau).
- Het beschrijven van de consequenties van seksueel misbruik van kinderen (basisniveau).
- Het herkennen van signalen van seksueel misbruik bij kinderen (secundaire preventie) (basisniveau).
- Het uitwerken en realiseren van preventieve interventies in de gezins- en leefsituatie ter preventie van ongezonde seksuele relaties en gedrag (primaire preventie) (doorgroeiniveau).
- Het op een verantwoorde en creatieve manier implementeren van (bestaande) preventieve interventies (doorgroeiniveau).
- Het rapporteren en verantwoorden van preventieve interventies, gebaseerd op theoretische inzichten en empirisch onderzoek (evidence based) (doorgroeiniveau).

- Het rapporteren en verantwoorden van preventieve interventies vanuit een gemeenschapsbenadering, gebaseerd op het principe van empowerment (doorgroeiniveau).
- Het realiseren en evalueren van preventieve interventies met een multidisciplinair karakter (doorgroeiniveau).

■ LEERINHOUD

Leerinhoud onderdeel 'Genetisch advies':

- De cursus bevat:
 - basisbegrippen uit de erfelijkheid,
 - toepassingen rond psychologische, maatschappelijke en ethische aspecten van de erfelijkheidsraadpleging.

Leerinhoud onderdeel 'Preventie en gezondheidspromotie':

- Inleiding en basisbegrippen rond preventie en gezondheidspromotie.
- Model voor Planmatige Gezondheidsvoorlichting en Gedragsverandering.
- Toepassingen op vlak van seksuele gezondheid:
 - Preventie van seksueel misbruik van kinderen en jongeren.
 - Preventie van tienerzwangerschappen.
 - Preventie van SOA/HIV.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Hoorcolleges: concretiseren van concepten, illustreren met voorbeelden en concrete toepassingen.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Schriftelijk examen (deels reproductie, deels toepassingen)

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent
- Aanbevolen literatuur:
 - CASSIMAN, J.-J. (2004) *Wat zit er in mijn genen?* Leuven, Davidsfonds.
 - BRUG, J., VAN ASSEMA, P., LECHNER, L. (2008) *Gezondheidsvoorlichting en gedragsverandering. Een planmatige aanpak.* Assen, Van Gorcum.
- Overig didactisch materiaal: audiovisueel materiaal.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Persoonlijkheidspsychologie
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Koen Baeten, master in de wijsbegeerte en in de familiale en seksuologische wetenschappen, zelfstandig psychotherapeut

■ **VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES**

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- Het opleidingsonderdeel Inleiding in de psychologie gevolgd hebben en hiervoor minimum een Fx behaald hebben.

■ **DOELSTELLINGEN**

- Studenten kunnen een verschil maken tussen symptoomstoornis versus persoonlijkheidsstoornis en een kritische bespreking maken over de invloeden van 'nature', 'nurture' en omgeving op onze persoonlijkheidsontwikkeling (doorgroeiniveau).
- Ze kennen de kenmerken van de meest voorkomende persoonlijkheidsstoornissen volgens DSM-IV en ICD-10: paranoïde persoonlijkheidsstoornis, schizoïde, schizotypische, antisociale, borderline, theatrale, narcistische, vermijdende, afhankelijke, ocd-stoornis en persoonlijkheidsstoornis NAO (basisniveau).
- Ze kennen de verschillende theoretische psychologische stromingen omtrent de persoonlijkheidsstoornis: de psychodynamische, leertheoretische, cognitieve, interpersoonlijke, biologische benadering en de benadering volgens Millons (doorgroeiniveau).

■ **LEERINHOUD**

- Deze cursus geeft een overzicht en een kritische evaluatie van de algemene kenmerken van de diverse persoonlijkheidspsychologische inzichten, stoornissen en behandelingen.

■ **LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN**

- Instructievormen: hoorcollege.
- Interactievormen: vraagstelling met discussie.

■ **EVALUATIEMODALITEITEN**

- Schriftelijk examen.

■ **STUDIEMATERIAAL**

- Verplicht studiemateriaal:
 - Syllabus docent.
 - Persoonlijke studentennota's blijven zeer nuttig voor aanvullingen, voorbeelden, accenten en verbanden.
- Overig didactisch materiaal wordt ter beschikking gesteld via het digitaal leerplatform.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Psychologie van de partnerrelatie
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Koen Baeten, master in de wijsbegeerte en in de familiale en seksuologische wetenschappen, zelfstandig psychotherapeut

■ **VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES**

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- Het opleidingsonderdeel Ontwikkelingspsychologie gevolgd hebben en hiervoor minimum een Fx behaald hebben.
- Kennis van persoonlijkheidspsychologie bezitten.

■ **DOELSTELLINGEN**

- De student kan de individuele psychoanalytische ontwikkelingsstadia formuleren (basisniveau).
- Hij kent de onderliggende, onbewuste motieven en conflicten van de partnerrelatie vanuit de psychoanalytische ontwikkelingsstadia (basisniveau).
- Hij kent de psychodynamische problemen van gezinssamenstellingen en -conflicten (doorgroei niveau).

■ **LEERINHOUD**

- In deze cursus worden de grote individuele psychoanalytische ontwikkelingsstadia beschreven met het oog op een verklaring van de diverse individuele problemen bij de mens. Vervolgens staan we stil bij de impact van deze stadia op onze partnerkeuze en de daarbijkorende conflicten. Het laatste deel van de cursus reflecteert over de diverse gezinsconflicten vanuit een psychoanalytische invalshoek.

■ **LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN**

- Hoorcolleges met vraagstelling.

■ **EVALUATIEMODALITEITEN**

- Schriftelijk examen.

■ **STUDIEMATERIAAL**

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent en reader.
- Praktijkcasussen worden ter beschikking gesteld via het digitaal leerplatform.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Gezinspedagogiek
STUDIEPUNTEN	6
DOCENT	Hans Van Crombrugge, doctor in de pedagogische wetenschappen

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- Het opleidingsonderdeel Fundamentele pedagogiek gevolgd hebben en hiervoor minimum een Fx behaald hebben.

■ DOELSTELLINGEN

- De student heeft inzicht in de complexiteit van de hedendaagse gezinsopvoeding zoals deze blijkt uit theorievorming en onderzoeksgegevens.
- Hij weet hoe gezinsonderzoeken evalueren en op welke wijze gegevens inzake kinderen en gezinnen worden bekomen.

■ LEERINHOUD

- De pedagogische verantwoordelijkheid van ouders, rechten en plichten, ouderschap als normatieve praktijk.
- De specificiteit van de ouder-kindband: verschillende theoretische kaders met bijzondere aandacht voor verschil biologisch vs niet-biologisch ouderschap.
- Opvoedingsstijl en de persoonlijkheid van de ouders, attitudes, cognities en ouderlijke representaties, de ecologie van ouderschap.
- Ouderlijke competenties: verschillende benaderingen inzake noodzakelijke kennis, vaardigheden en houdingen van ouders.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- In het hoorcollege wordt een synthese gebracht van de verschillende hoofdstukken uit het gebruikte handboek dat speciaal geschreven werd voor deze groep studenten. Hierbij wordt bijzondere aandacht geschonken aan de beleidsimplicaties van theorie en onderzoek. De studenten krijgen vragen aan de hand waarvan ze de teksten kunnen verwerken.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- (1) Schriftelijke of mondelinge proef waarin open vragen nagaan of de student in staat is verbanden te leggen tussen theorie en onderzoek (en beleid).
- (2) Paper waarin een specifieke gezinsthematiek geanalyseerd wordt.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal:
VAN CROMBRUJGE, H. (2009). *Ouders in soorten*. Antwerpen/Apeldoorn, Garant.
- Teksten i.v.m. onderzoek van specifieke gezinssituaties.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Ouderschapsbegeleiding en ouderbegeleiding
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Kristien Nys, doctor in de pedagogische wetenschappen

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- Het opleidingsonderdeel Fundamentele pedagogiek gevolgd hebben en hiervoor minimum een Fx behaald hebben.

■ DOELSTELLINGEN

- De student heeft overzicht van de regelgeving en het aanbod aan opvoedingsondersteuning in Vlaanderen en kan die regelgeving en dat aanbod kritisch evalueren.
- De student is in staat om zelf voorstellen voor opvoedingsondersteunende initiatieven uit te schrijven.

■ LEERINHOUD

In dit vak wordt het domein van de 'opvoedingsondersteuning' besproken. Dit omvat de volgende aspecten:

- omschrijving, uitgangsprincipes en handelingsprincipes van opvoedingsondersteuning, afbakening opvoedingsondersteuning t.a.v. de hulpverlening,
- regelgeving inzake opvoedingsondersteuning,
- opvoedingsondersteunende activiteiten en werkvormen,
- praktijkvoorbeelden van o.a. specifieke doelgroepen: ouders met tieners, maatschappelijk kwetsbare gezinnen, allochtone gezinnen, enz.,
- analyse van het huidig opvoedingsondersteunend aanbod in Vlaanderen en evaluatie van concrete initiatieven.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Het vak wordt gegeven in drie hoorcolleges. Tijdens deze hoorcolleges maken de studenten kennis met verschillende opvoedingsondersteunende initiatieven.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Groepsopdracht waarbij de inzichten in de theoretische kaders en begrippen toegepast worden.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Het studiemateriaal omvat de via het digitaal leerplatform ter beschikking gestelde handouts en een reader waarin de regelgeving en wetenschappelijke bijdragen over de theoretische kaders en praktijkinitiatieven vervat zitten.
- Aanbevolen literatuur:
 - Nys, K. (2010). Implementatie van het decreet opvoedingsondersteuning op lokaal niveau http://www.hig.be/documenten/Onderzoeksrapport_Implementatie_decreet_OO.pdf
 - Bronnen op het kennisplatform over opvoeden en opvoedingsondersteuning van het Vlaams Expertisecentrum Opvoedingsondersteuning, <http://www.expoo.be/kennisplatform-over-opvoeden-en-opvoedingsondersteuning>
- Overig didactisch materiaal: illustratie- en documentatiemateriaal van opvoedingsondersteunende initiatieven.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Begeleiding van gezinnen in crisissituaties
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Manu Keirse, doctor in de medische wetenschappen en master in de klinische psychologie, professor aan de Faculteit Geneeskunde KULeuven

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ DOELSTELLINGEN

- De student kan de belevingen en ervaringen van patiënten bij ernstige ziekte, sterven en afscheid nemen weergeven (doorgroeiniveau).
- Hij is zich bewust van zijn eigen grondhoudingen ten aanzien van artsen, zodat hij op adequate wijze op kan komen voor de verwachtingen van patiënten (doorgroeiniveau).
- Hij kan aan de hand van de aangereikte modellen ervaringen en gevoelens van patiënten beter plaatsen en er adequaat op reageren (gevorderd niveau).
- Hij is zich bewust van de houding ten aanzien van de eigen sterfelijkheid en eigen verdrietreacties, en kan van hieruit op een zinvolle wijze ingaan op anderen (gevorderd niveau).

■ LEERINHOUD

- Hoe kan men grondhoudingen t.a.v. gezondheid en gezondheidszorg verklaren vanuit het westers cultuurmodel?
- Integrale beleving van ziek-zijn.
- Communicatie over fatale prognose en inschatten van draagkracht.
- Helpen bij verlies en rouw, met nadruk op deze problematiek in de brede samenleving en in de opvoeding van kinderen.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- De cursus is een combinatie van:
 - Hoorcolleges.
 - Casusbesprekingen.
 - Evocatie van gevoelens en belevingen, in concrete videopresentaties.
 - Interactieve gedachtwisseling met de studenten.
 - Zelfstudie via aangeboden literatuur.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- De ondervraging gebeurt schriftelijk of mondeling. De studenten krijgen praktijkgerichte vragen, waarin wordt gevraagd het geleerde toe te passen.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal:
 - KEIRSE, M. (2003) *Helpen bij verlies en verdriet: Een gids voor het gezin en de hulpverlener*. Tielt, Lannoo.
 - KEIRSE, M. (2011) *Later begint vandaag*. Tielt, Lannoo.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Gezins sociologie
STUDIEPUNTEN	6
DOCENT	Stefan Bogaerts, doctor in de criminologie en master in de familiale en seksuologische wetenschappen, gewoon hoogleraar forensische psychologie en victimologie, Tilburg University en Katholieke Universiteit Leuven. Hoofd onderzoek en behandeling Forensisch Psychiatrisch Centrum De Kijvelanden en het DOK

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- Inzetten van de kennis verkregen door de opleidingsonderdelen Sociologie, Demografie en Socio-politieke analyse van België.
- Het opleidingsonderdeel Sociologie gevolgd hebben en hiervoor minimum een Fx behaald hebben.

■ DOELSTELLINGEN

- De student heeft inzicht in het gezins sociologisch denken t.a.v. het moderne en postmoderne westers gezin.
- De student kan empirische data m.b.t. het gezin in Vlaanderen-België analyseren en interpreteren.

■ LEERINHOUD

- De lessen en de cursus starten met het gezin als bakermat van sociaal en humaan kapitaal.
- Een eerste hoofdstuk gaat over diverse gezinsvormen en hun voorkomen in de Belgische samenleving. In dit hoofdstuk wordt gekeken welke invloed ondermeer het dalende geboortecijfer, de leeftijd waarop vrouwen hun eerste kind krijgen, het stijgende aantal echtscheidingen, de heterogeniteit in samenlevingsvormen, de veranderingen in levensfasen, hebben op het fenomeen sociaal en humaan kapitaal. Met dit laatste bedoelen we het sociale en culturele erfgoed dat van generatie op generatie wordt doorgegeven.
- Het tweede hoofdstuk gaat over de combinatie arbeid en gezin. Naast een theoretische invalshoek over deze combinatie, wordt cijfermatig ingegaan op de verhouding arbeid en gezin, verschillen tussen mannen en vrouwen en verschillen tussen typen huishoudens. Daarnaast wordt aandacht besteed aan verhalen achter de cijfers. Ten slotte wordt gekeken naar de complexiteit van de relatie arbeid en gezin en wordt ingegaan op het aspect vrouwen op de arbeidsmarkt.
- In het derde hoofdstuk wordt op de vergrijzing ingegaan, de nieuwe 'oude(re)' generatie. De groep 55-plussers neemt toe, terwijl de arbeidsparticipatie van deze groep vrij laag is, vergeleken met de meeste andere Europese landen. Daarnaast wordt ingegaan op de groep ouderen (65-plussers en 80-plussers) en wordt aandacht besteed aan de levenskwaliteit van deze groep. Tevens worden - conform het Lissabonverdrag - voorzetten gegeven om de werkzaamheidsgraad van de groep 55-plussers te verhogen. Dat we hierin ook alternatieven aandragen om de sociale zekerheid overeind te houden en aanzetten geven om het solidariteitsprincipe tussen én onder generaties te behouden, is een vanzelfsprekendheid.
- In een laatste deel wordt ingegaan op huiselijk geweld en partnergeweld. Bijzondere aandacht wordt besteed aan intimate terrorism. Ook worden de gevolgen van huiselijk geweld voor kinderen besproken.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Het hoorcollege is de werkvorm. Daarbij wordt veel aandacht gegeven aan zoveel mogelijk interactie met de studenten door hen uit te nodigen vragen te stellen, dan wel henzelf te vragen naar inzichten, verklaringen en verbanden.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Schriftelijk of mondeling examen.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: BOGAERTS, S. (2007). *Gezinnen uitgedaagd. Thema's uit de gezinssociologie*. Antwerpen/Apeldoorn, Garant.
- Daarnaast wordt slides ter beschikking gesteld over de belangrijke thema's en met actueel cijfermateriaal.
- Bogaerts, S., Van der Veen, H.C.J., & Van der Knaap, L.M. (2011). Aspects of Intimate Terrorism. A Test of Johnson's Typology in a Dutch Online Panel. *International Perspectives in Victimology*, 5, 2, 13-21.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Registreren en rapporteren
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Luc Bral, master in de sociologie, coördinator monitoring aan de Studiedienst van de Vlaamse Regering, Diensten Algemeen Regeringsbeleid

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ DOELSTELLINGEN

- De student heeft de nodige kennis om zelfstandig een rapport uit te werken op basis van gegevens die men bekomen heeft via een eigen bevraging van respondenten.

■ LEERINHOUD

- Dit methodisch vak wordt als aanloop beschouwd tot andere onderdelen van het curriculum, met name als aanloop tot het projectwerk tijdens het tweede jaar en anderzijds als voorloper van de eindproef in het derde jaar. De klemtoon van dit vak ligt bijgevolg op het aanbrengen van kennis. De omzetting van deze kennis wordt beoogd in verschillende opdrachten.
- Tijdens de cursus wordt de chronologie van het uitwerken van een rapport op basis van een eigen bevraging aangehouden. Deze uitwerking behelst volgende domeinen:
 - Inleiding.
 - Van maatschappelijk probleem naar te onderzoeken probleemstelling:
 - formuleren van de probleemstelling/hypothese;
 - afbakenen van het doel van het rapport;
 - afbakenen van het doelpubliek van het rapport.
 - Van probleemstelling naar onderzoeksontwerp:
 - selectie van de onderzoekselementen;
 - operationalisering van de probleemstelling;
 - keuze van type onderzoek.
 - De techniek van het enquêteren:
 - vormen van ondervraging;
 - opstellen van een vragenlijst;
 - aanbevelingen.
- Het verwerken van gegevens:
 - meetniveaus van gegevens;
 - samenvatten van gegevens via tabellen;
 - centrum- en spreidingsmaten.
- Het presenteren van gegevens via grafieken en het opstellen van het rapportschema.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- De cursus wordt gegeven als hoorcollege.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Het examen richt zich voornamelijk op de toepassing van de cursusinhouden op concrete voorbeelden.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent.
- Aanbevolen literatuur: zie bibliografie in syllabus.
- Overig didactisch materiaal: nota's en artikels op het digitaal leerplatform.

OPLEIDINGSONDERDEEL
STUDIEPUNTEN
DOCENT

Communicatietheorie en helpende gesprekken

6

- Joris Dewispelaere, doctor in de psychologische wetenschappen
- Lieve Wens, doctor in de psychologische wetenschappen en master in de familiale en seksuologische wetenschappen
- Claire Wiewauters, master in de pedagogie - afstudeerrichting: gezins en orthopedagogiek
- Lieve Van der Straeten, bachelor in het maatschappelijk werk en master in de criminologie
- Mia Van Elstraete, master in de psychologie, hulpverlener CAW Aalst
- Koen Baeten, master in de wijsbegeerte en master in de familiale en seksuologische wetenschappen
- Anne Neyskens, master in de psychologische wetenschappen, psychotherapeute Centrum voor Studenten KULeuven

■ **VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES**

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- Het opleidingsonderdeel Gespreksmethodieken (Methodieken I) gevolgd hebben en hiervoor een credit behaald hebben.

■ **DOELSTELLINGEN**

- De student heeft inzicht inzake gespreksvoering in hulpverleningsrelaties en kan dit toepassen in oefensituaties (doorgroei niveau).
- Hij kan de confrontatie met de eigen manier van omgaan t.o.v. een hulpvrager aangaan en weet hoe hij de gespreksmogelijkheden kan optimaliseren (doorgroei niveau).

■ **LEERINHOUD**

- Inleiding: reflectie aangaande de aard van hulpverlening
- Gesprekskader.
- Basishouding van de hulpverlener
- Basisvaardigheden in communicatie.
- Risico's en bijzondere problemen.
- In gesprek met meer dan één : partnergerekenen en gezinsgesprekken
- Slechtnieuwsgesprek.
- Intakegesprek-verwijsgesprek-adviesgesprek.

■ **LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN**

- Voor dit vak worden de studenten verdeeld in kleinere groepen. De onderdelen van de cursus worden kort theoretisch toegelicht. Daarna wordt onmiddellijk overgegaan tot actieve methoden, zoals: rollenspel in kleine groepen, feedback rond ervaringen van de studenten, discussie over de theoretische inleidingen.

■ **EVALUATIEMODALITEITEN**

- Mondeling examen.

■ **STUDIEMATERIAAL**

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent + reader.
- Aanbevolen literatuur: beschreven in syllabus en reader.

OPLEIDINGSONDERDEEL STUDIEPUNTEN DOCENT	Projectonderwijs II 6 - Dirk Luyten, doctor in de sociale wetenschappen, consultant 'Studio Beleid' - Wilfried Meulenbergs, bachelor in het maatschappelijk werk, stafmedewerker 'Open Thuis' - Patrick Meurs, doctor in de psychologische wetenschappen, professor aan de KULeuven - Kristien Nys, doctor in de pedagogische wetenschappen - Koen Ponnet, doctor in de psychologie, senior onderzoeker aan de UAntwerpen - Adelheid Rigo, doctor in de wijsbegeerte en master in de klinische psychologie - Hans Van Crombrugge, doctor in de pedagogische wetenschappen - Simonne Vandewaerde, master in de politieke en sociale wetenschappen, coördinator landelijke thuiszorg/kraamzorg - Claire Wiewauters, master in de pedagogie - afstudeerrichting: gezins- en orthopedagogiek
--	--

■ **VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES**

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- Het opleidingsonderdeel Projectonderwijs I gevolgd hebben en hiervoor een credit behaald hebben.

■ **DOELSTELLINGEN**

- De student diept een deelthema m.b.t. het gezin uit (doorgroeiniveau).
- De student doet een literatuurstudie naar een deelthema m.b.t. het gezin (doorgroeiniveau).
- De student kent verschillende empirische onderzoeksmethodes en kan er minstens één toepassen (doorgroeiniveau).
- Hanteren van de Sociale Kaart (gevorderd niveau).
- De student kan de onderzochte hypothese plaatsen in de hulpverleningscontext en hierbij gebruik maken van de Sociale Kaart (doorgroeiniveau).
- Hij kan de onderzoeksresultaten ordenen, analyseren, verwerken in een rapport en presenteren (doorgroeiniveau).
- De student kan persoonlijke opvattingen en ervaringen confronteren met die van anderen en zo de eigen zienswijze relativeren, nuanceren, verruimen en verdiepen (gevorderd niveau).
- De student beheerst de verschillende aspecten van groepswork (gevorderd niveau).

■ **LEERINHOUD**

- Projectonderwijs is een belangrijk onderdeel in het studieprogramma. In het project worden verschillende vaardigheden aangeleerd en dit aan de hand van een concreet thema. In het tweede jaar staat het empirisch toetsen van wat in de literatuur werd gevonden centraal.

■ **LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN**

- Het projectwerk tijdens het tweede jaar ligt in het verlengde van het projectwerk in het eerste jaar. Ook hier wordt er gewerkt in kleine groepen, over een subthema naar keuze. Per subgroep zetten de studenten een literatuurstudie op. In het tweede jaar wordt overgestapt naar de praktijkverkenning. Rekening houdend met de resultaten van de literatuurstudie stelt de groep een uitdagende probleemstelling op en wordt er gezocht naar een aangepaste methode om deze te onderzoeken. Mogelijke onderzoeksmethoden zijn enquête, diepte-interviews, participerende observatie, inhoudsanalyse.
- Deze praktijkverkenning is ingebed in de verkenning en het gebruik van de Sociale Kaart.

■ **EVALUATIEMODALITEITEN**

- De evaluatiemodaliteiten worden beschreven in de handleiding. De handleiding maakt integraal deel uit van deze ECTS-fiche
- Actieve deelname aan de projectwerking is verplicht. Niet of onvoldoende deelnemen kan leiden tot een onvoldoende beoordeling van het ganse opleidingsonderdeel.

■ **STUDIEMATERIAAL**

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus, aangemaakt door het team van projectbegeleiders + extra artikels.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Praktijkverdieping I
STUDIEPUNTEN	6
DOCENT	<ul style="list-style-type: none"> - Joris Dewispelaere (coördinator), doctor in de psychologische wetenschappen - Claire Wiewauters, master in de pedagogie, richting gezins- en orthopedagogie - Lieve Van der Straeten, bachelor in het maatschappelijk werk en master in de criminologie - Simonne Vandewaerde, master in de politieke en sociale wetenschappen, coördinator landelijke thuiszorg/kraamzorg - Liesbeth Devriendt, master in de sociologie, familiebemiddelaar

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling. Om dit (opleidingsonder)deel in optimale omstandigheden aan te vatten, is het aangewezen dat de student de kennis, vaardigheden en attitudes, aangeleerd in de volgende (delen van) opleidingsonderdelen van de opleiding, actief kan inzetten:
 - Gespreksmethodieken (methodieken I);
 - Projectonderwijs I.
- In functie van het maken van het portfolio voor Praktijkverdieping I dient de student over een voldoende niveau van zelfreflectie te beschikken.

■ DOELSTELLINGEN

- Op een heldere wijze, conform de richtlijnen, een overzicht maken van (1):
 - relevante levens- en of werkervaring (regulier en vrijwilligerswerk);
 - analyseren van de eigen sterktes en zwaktes met betrekking tot de competenties uit het Competentieprofiel Gezinswetenschappen.
- Analyse van een probleemsituatie (casus) met betrekking tot gezinsgericht welzijnswerk (2).
- Op voldoende wijze argumenteren met betrekking tot eventueel verworven competenties die kunnen leiden tot een alternatief traject voor Praktijkverdieping II (3).
- Bij verplichting tot extra praktijkverdieping: in staat zijn op basis van kennis van de sociale kaart/kaart voor de gezinswetenschapper en op basis van informatie door de opleiding ter beschikking gesteld een praktijkverdiepingsplaats te zoeken, een sollicitatieproces te doorlopen en in overleg met de praktijkbegeleider en de praktijkplaats een afgelijnd takenpakket vast te leggen dat bij voorkeur een link heeft met het eindproefthema (4).

Link met competenties:

(1) De student bespreekt minstens 5 competenties uit het Competentieprofiel Gezinswetenschappen, waarvan minstens 3 betrekking hebben op de beroepsrollen Informatieverstrekker en Zorgverlener en telkens minstens 1 op de beroepsrollen Teamspeler en Maatschappelijke Antenne/ Professional. Relevante competenties: 1-14 (verwacht niveau: doorgroeiniveau).

(2) Casusanalyse: De student past kennis verworven tijdens de opleiding en tijdens de eigen levens- en/of werkervaring toe op de casus die volgens de stappen van probleemanalytisch denken wordt uitgewerkt. De casusanalyse heeft betrekking op de competenties 1-6 uit het competentieprofiel (verwacht niveau: doorgroeiniveau).

(3) Op voldoende wijze argumenteren: relevante competenties: vergelijk (1).

(4) *Bij verplichting tot extra praktijkverdieping: de sollicitatieprocedure heeft betrekking op de competenties 1 - 7 en 11(verwacht niveau: doorgroei niveau).*

■ LEERINHOUD

- Opstellen van een portfolio met betrekking tot relevante werk-en levenservaring verworven in de brede sociale sector, vrijwilligerswerk of andere activiteit
- Opstellen van een voldoende concrete en consistente sterkte-zwakte-analyse met betrekking tot competenties nodig voor een startende eerstelijnswerker
- Analyse van een probleemstelling uit het eerstelijnswerk
- Sollicitatieprocedure tot vastleggen van een geschikte extra praktijkverdieping

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- De praktijkcoördinator organiseert een sessie 'Inleiding tot het maken van het Opleidingsportfolio: partim Praktijkverdieping'. Er is mogelijkheid tot feedback met betrekking tot het gemaakte portfolio.
- Voor wie verplicht wordt tot opnemen van de extra praktijkverdieping wordt een sessie 'Richtlijnen met betrekking tot het zoeken naar een praktijkverdiepingsplaats en organisatie van de praktijkverdieping' ingericht.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Het portfolio wordt beoordeeld met "pass/fail" door de praktijkcoördinator en een tweede beoordelaar (praktijkbegeleider).

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus 'Richtlijnen Opleidingsportfolio partim: Praktijkverdieping'.
 - Aanbevolen literatuur:
 - Syllabus en reader bij het opleidingsonderdeel Communicatie en Helpende Gesprekken.
 - BOLHUIS, S. (2009). *Leren en veranderen*. Bussum, Coutinho.
 - RAANHUIS, M., KAMPHUIS, A., PIJLS, T. (2003). *Werken met een portfolio*. 's Hertogenbosch, CINOP.
 - Overig didactisch materiaal: slides bij de uitlegssessies.
- Studenten uit het traject zonder levens- en werkervaring krijgen een afwijking van de ECTS-fiche. De leerinhoud, het leertraject en de evaluatiemodaliteiten zijn beschreven in het Vademecum Werkplekleren II.

Modeltraject

Opleidingsonderdelen	SP	NT VT
Algemene ondersteunende vakken		
Ethiek en deontologie van zorg voor gezinnen	3	VT
← Ethiek van de partnerrelaties en seksualiteit (Fx)		
Overheidsbeleid tav gezinnen	6	
Deel: Beleidsplanning, bevoegdheidsverdeling en participatie van gezinnen	2	
Deel: Sociale zekerheid	2	
Deel: Gezinsfiscaliteit	2	
Gezin, zorg en welzijn	6	
Deel: Maatschappelijke dienstverlening	2	
Deel: Geestelijke gezondheidszorg	2	
Deel: Kwaliteitszorg	2	
Methodieken III: Persoonsgerichte intervisie	4	VT / NT
← Communicatietheorie en Helpende gesprekken (credit)		
Praktijkverdieping II	8	VT
← Praktijkverdieping I (credit)		
← Communicatietheorie en Helpende gesprekken (credit)		
Eindproef: gezinsondersteunend werken	9	NT
Keuze: ORIËNTATIE KINDEREN EN JONGEREN		
Kinderrechten	3	
Bijzondere jeugdzorg en integrale jeugdhulp	3	
Deel: Regelgeving		
Deel: Kritieke gezinssituaties		
Deel: Hulpverlening		
Actuele onderwijsthema's en ouderparticipatie	3	
Ethische vraagstukken bij kinderen en jongeren	3	VT
← Ethiek van partnerrelaties en seksualiteit (Fx)		
Ontwikkelingspsychopathologie en ouderbegeleiding	3	VT
← Ouderschapsbegeleiding en ouderbegeleiding (Fx)		
Ondersteuning van kinderen en jongeren met een handicap	3	
Begeleidingsmethodieken kinderen en jongeren	6	NT
Deel: Systeemtherapie	2	
Deel: Onderhandelen	2	

Deel: Helpende gesprekken en Carrousel	2	
Keuze: ORIËNTATIE VOLWASSENEN EN OUDEREN		
Levenslang leren	3	
Psychogerontologie	3	
Ethische vraagstukken bij volwassenen en ouderen	3	VT
← Ethiek van partnerrelaties en seksualiteit (Fx)		
Psychopathologie van volwassenen en ouderen	3	
Ondersteuning van volwassenen en ouderen met een handicap	3	
Relatie-ondersteuning en bemiddeling	3	
Begeleidingsmethodieken volwassenen en ouderen	6	NT
Deel: Systeemtherapie	2	
Deel: Onderhandelen	2	
Deel: Helpende gesprekken en Carrousel	2	
Totaal studiepunten	60	

SP: studiepunten

NT: niet tolereerbaar

VT: volgtijdelijkheid

OPLEIDINGSONDERDEEL	Ethiek en deontologie van zorg voor gezinnen
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Erik Claes, doctor in de rechtsgeleerdheid, docent HUBrussel

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- Het opleidingsonderdeel Ethiek van de partnerrelaties en seksualiteit gevolgd hebben en minimum Fx behaald hebben.

■ DOELSTELLINGEN

- De student is 'gevoelig' voor de ethische implicaties (en complicaties) van om het even welke vorm van sociale hulpverlening.
- Hij kent diverse ethische modellen die het mogelijk maken hierover op een zinnige manier te discussiëren en te reflecteren.
- Hij is bekwaam deze modellen toe te passen.
- Hij beseft het belang en de relativiteit van interne en externe deontologische afspraken binnen de sociale hulpverlening.

■ LEERINHOUD

- De opleiding Gezinswetenschappen is voor een aantal studenten een vervangende basisopleiding, terwijl ze door anderen gekozen wordt als een soort voortgezette of gespecialiseerde vorming. Met deze verschillen bij de doelgroep wordt tijdens de lessen en bij het opstellen van de nota's rekening gehouden.
- De lessen en de cursus worden opgestart met een algemene oriëntatie waarin recente ontwikkelingen inzake ethisch denken worden verwerkt.
- Daarna worden een viertal ethische denk- en reflectiemodellen besproken en op concrete casussen toegepast.
- In een derde fase wordt exemplarisch ingegaan op de vraag hoe met cliëntinformatie binnen de hulpverlening kan worden omgegaan.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- De cursus is een combinatie van hoorcolleges en casusbesprekingen.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- De ondervraging gebeurt schriftelijk of mondeling.
- Tijdens de ondervraging wordt beoordeeld of de geziene materie op een creatieve en kritische manier kan worden toegepast.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: de eigen nota's, de syllabus van de docent en de documenten die via het digitaal leerplatform ter beschikking worden gesteld.
- De syllabus ondersteunt wat tijdens de lessen besproken wordt, maar hij bevat ook bijlagen die het mogelijk maken bepaalde aspecten verder uit te diepen. Deze bijlagen zijn vooral bedoeld voor de studenten die de opleiding gekozen hebben om zich bij te scholen. Een uitgebreide bibliografie reikt trouwens vindplaatsen aan om zich nog verder te oriënteren en te documenteren.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Overheidsbeleid tav gezinnen [6 studiepunten]
DEEL	Beleidsplanning, bevoegdheidsverdeling en participatie van gezinnen
STUDIEPUNTEN	2
DOCENT	- Dirk Luyten, doctor in de sociale wetenschappen, consultant 'Studio Beleid' - Mark Suykens, master in de rechten, directeur van de Vlaamse Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

GEDEELTE BELEIDSPANNING EN BEVOEGDHEIDSVERDELING (Docent: Dirk Luyten)

■ DOELSTELLINGEN

- De student kan het gezinsbeleid binnen het overheidsbestel (lokaal, Vlaams, federaal, Europees) situeren.
- Hij heeft inzicht in de ontwikkelingen van de lokale beleidscontext.
- Hij kent de actuele politieke opties in het Vlaams gezinsbeleid.
- Hij kent de structuur van het Vlaams ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.
- Hij kent de indicatoren van het Vlaams gezinsbeleid.
- Hij kan het overheidsbeleid met betrekking tot het gezin kritisch bekijken en analyseren.

■ LEERINHOUD

- Deze module behandelt het gezinsbeleid zoals dat vandaag in Vlaanderen wordt gevoerd. Het is meer dan een loutere opsomming van gezins- of kindvriendelijke maatregelen. We geven een perspectief mee van hoe je naar beleid kan kijken en hoe je beleid en beleidsprogramma's kan analyseren.
We overlopen samen een aantal recente beleidsprogramma's en we geraken wegwijs in het bevoegde Vlaamse ministerie. We bespreken de indicatoren van het gevoerde gezinsbeleid. We bespreken de evoluerende rol van de verschillende overheden in het gezinsbeleid.
- Er is een syllabus beschikbaar die het volgende omvat:
 - Wat is beleid? Wat is gezinsbeleid?
 - Het gezinsbeleid van Vlaanderen
 - De invloed van Europa op het gezinsbeleid in Vlaanderen.
 - Lokaal gezinsbeleid in Vlaanderen.
 - Indicatoren van het gezinsbeleid in Vlaanderen.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- De cursus wordt gegeven als hoorcollege, ondersteund door slides en met ruime mogelijkheid tot reacties en gesprek.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- De student krijgt een opdracht.
- In een toegewezen gemeente moet de student aan de hand van een steekkaart beleidsaspecten die betrekking hebben op gezinsbeleid bestuderen.
- De student toont aan dat hij aspecten van het lokaal en Vlaams gezinsbeleid kan beschrijven en analyseren aan de hand van de verworven inzichten en de verkregen instrumenten.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent.
- Gezinsbeleid in 2010. Van gewoon samen tot samenwonend en opnieuw samen: samenwonen in het gezinsbeleid. (2010) Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen.

GEDEELTE PARTICIPATIE VAN GEZINNEN (Docent: Mark Suykens)

■ DOELSTELLINGEN

- De student kent de belangrijkste begrippen van interne en externe communicatie bij gemeenten en OCMW's.
- Hij is zich bewust van zijn betrokkenheid in het beleid van lokale besturen als inwoner van een gemeente en/of als professioneel werker in een particuliere organisatie of overheidsinstelling.

■ LEERINHOUD

- Verkenning van diverse aspecten van interne en externe communicatie in gemeenten, OCMW's, provincies en andere overheidsinstellingen.
- Informatiestromen in overheidsorganisaties top-down, bottum-up, zijwaarts.
- Rol van de topambtenaren en diensthoofden.
- Verschillende facetten van externe communicatie: dienstverlening, management van klantenreacties, voorlichting, public relations, overheidsmarketing, reclame, inspraak, medezeggenschap, volksraadpleging, interactieve besluitvorming.
- Regelgeving inzake actieve en passieve openbaarheid.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Hoorcollege aan de hand van geprojecteerde slides (overzichtsschema's).
- Interactieve vraagstelling.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- De studenten krijgen de opdracht om een werkstuk te maken (2 p.) over een eigen praktijksituatie m.b.t. informatie en inspraak. Ze moeten dit toetsen aan de inzichten opgedaan tijdens de les.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent.
- Aanbevolen literatuur: Zie bibliografie in de syllabus
- Overig didactisch materiaal: Powerpointpresentatie tijdens de les

OPLEIDINGSONDERDEEL	Overheidsbeleid tav gezinnen [6 studiepunten]
DEEL	Sociale zekerheid
STUDIEPUNTEN	2
DOCENT	Josse Van Steenberge, doctor in de rechten, emeritus UA Antwerpen

■ **VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES**

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ **DOELSTELLINGEN**

- De student kent de theoretische basislijnen van de wetgeving in verband met sociale zekerheid en minimumvoorzieningen.
- Hij kan de theorie toetsen door praktische voorbeelden en oefeningen tot een goed einde te brengen, hij moet m.a.w. zijn weg vinden in de doolhof van de wetgeving in verband met sociale zekerheid en minimumvoorzieningen. Dit werkterrein is voortdurend in beweging. Een exhaustieve behandeling van deze complexe materie is dan ook onbegonnen werk.
- Hij moet in staat zijn om uit de theoretische en praktische basiskennis voldoende elementen te putten om vragen op het werkterrein te kunnen oplossen.

■ **LEERINHOUD**

- De cursus behandelt vooreerst het begrip sociale zekerheid, geeft een korte historiek en de basisprincipes van de sociale zekerheid.
- Vervolgens worden de financiering en administratieve organisatie besproken.
- Daarna wordt een aantal uitkeringen (gezinsbijslag, werkloosheid, pensioenen,...) meer gedetailleerd onder de loep genomen, met bijzondere aandacht voor toepassing ervan in verschillende gezinssituaties (echtscheiding, feitelijke scheiding,...). Er wordt telkens een onderscheid gemaakt tussen het stelsel van werknemers en van zelfstandigen omdat zich in de financiering, de administratieve organisatie en de prestaties toch wel belangrijke verschillen aftekenen.
- Tot slot worden de minimumvoorzieningen (leefloon, gewaarborgde gezinsbijslag en inkomensgarantie voor ouderen) grondig geanalyseerd.

■ **LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN**

- Via theoretische uiteenzettingen, praktijkvoorbeelden en -oefeningen, worden de genoemde onderwerpen behandeld.

■ **EVALUATIEMODALITEITEN**

- Schriftelijk examen.

■ **STUDIEMATERIAAL**

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Overheidsbeleid tav gezinnen [6 studiepunten]
DEEL	Gezinsfiscaliteit
STUDIEPUNTEN	2
DOCENT	- Sabine Thielemans, master in de rechten, advocaat - gastspreker: Leo Goovaerts, advocaat, professor Vlerick Leuven Gent Management School

■ **VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES**

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ **DOELSTELLINGEN**

- De student is zich bewust van het belang en de betekenis van de vermogensrechtelijke organisatie binnen het gezin en de ruimere familie, zowel binnen de eigen privé-sfeer als in een professioneel kader met het oog op een multidisciplinaire dienstverlening aan derden.
- Hij kent de basisconcepten en is in staat deze toe te passen op concrete situaties dan wel de noodzaak van verdere uitdieping en/of begeleiding te onderkennen.

■ **LEERINHOUD**

- Tijdens deze lessen worden de verschillende samenlevingsvormen (huwelijk, wettelijke en feitelijke samenwoning) onder de loupe genomen vanuit een fiscale en vermogensrechtelijke invalshoek.
- Bijzondere aandacht wordt besteed aan de organisatie en de overdracht van het vermogen binnen de familie, ook binnen nieuwsamengestelde gezinnen (principes van huwelijkscontracten, erfrecht en schenkingen).
- De basiselementen van gezinsfiscaliteit (personenbelasting, alimentatiegelden, personen ten laste, hypothecaire leningen, bankieren en beleggen, etc.) worden behandeld in functie van de praktische toepassingsmogelijkheden ervan.
- Elk academiejaar wordt een aanvullende keuze gepleegd uit capita selecta.

■ **LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN**

- Via theoretische uiteenzettingen, praktijkvoorbeelden en -oefeningen, worden de genoemde onderwerpen behandeld.

■ **EVALUATIEMODALITEITEN**

- Schriftelijk examen.

■ **STUDIEMATERIAAL**

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Gezin, zorg en welzijn [6 studiepunten]
DEEL	Maatschappelijke dienstverlening
STUDIEPUNTEN	2
DOCENT	- Lieve Van der Straeten, bachelor in het maatschappelijk werk en master in de criminologie - gastspreker: Mieja Engelen, master in de politieke en sociale wetenschappen, bestuurssecretaris Provincie Limburg

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- Vlot kunnen werken met de Sociale Kaart.

■ DOELSTELLINGEN

- De student heeft een algemeen zicht op maatschappelijk werk.
- Hij kent een aantal belangrijke welzijnsdiensten in Vlaanderen en kan deze diensten situeren binnen de verschillende sectoren (algemeen maatschappelijk werk,...) van de welzijnszorg.
- Hij kent een aantal tendensen en begrippen binnen de welzijnszorg en kan ze toepassen.
- Hij kan reflecteren over de eigen (of over een bepaalde) werksituatie t.o.v. de welzijnszorg in het algemeen.

In het gastcollege worden volgende doelstellingen nagestreefd:

- De student krijgt elementen aangereikt om een visie te ontwikkelen over welzijn en kansarmoede tegen de achtergrond van actuele maatschappelijke ontwikkelingen.
- De student gaat nadenken over zijn professionele rolinvulling in vanuit deze visie.

■ LEERINHOUD

- De cursus geeft een historiek van het maatschappelijk werk. Hierna wordt het beroepsprofiel toegelicht, met bijzondere aandacht voor de kernfuncties en de eigenheid van het maatschappelijk werk.
- In een tweede gedeelte wordt het hulpverleningskader vanuit de invalshoek maatschappelijk werk toegelicht.
- In vogelvlucht wordt het welzijnslandschap overlopen door concreet kennis te maken met een aantal belangrijke diensten. Bijzondere aandacht wordt besteed aan het decreet van 19.12.1997 betreffende het algemeen welzijnswerk.
- Een uitgeschreven cursus en uitgebreide bibliografie wordt aan de cursisten aangeboden. Deze wordt aangevuld met een aantal artikels voor verdere verdieping.

In het gastcollege komt volgende leerinhoud aan bod:

- Wat is de betekenis van 'welzijn' voor het individu? Welke factoren beïnvloeden het welzijn van mensen?
- 'Welzijn' is onlosmakelijk verbonden met de wijze waarop de samenleving functioneert. Een beleid kan heel wat doen om het welzijn van zijn burgers te bevorderen.
- Wie in de welzijnssector werkt, moet steeds oog hebben voor de maatschappelijke context. Doet men dat niet dan worden wat in wezen sociale problemen zijn die hun oorsprong vinden in de structuur van de samenleving, tot individuele problemen gemaakt. De tendens om die weg op te gaan neemt toe. Dat is geen toeval; vanaf de jaren 90 neemt de sociale ongelijkheid terug toe en ook het geloof in het regulerend effect van de 'vrije markt'. We denken na over hoe we hiermee als welzijnswerker kunnen omgaan.

■ **LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN**

- De cursus is een combinatie van hoorcollege, zelfstudie en inbreng van de studenten uit hun eigen werksituatie.

■ **EVALUATIEMODALITEITEN**

- Mondeling of schriftelijk examen. De studenten krijgen drie vragen. Tevens wordt een voorafgaande opdracht gegeven.

■ **STUDIEMATERIAAL**

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Gezin, zorg en welzijn [6 studiepunten]
DEEL	Geestelijke gezondheidszorg
STUDIEPUNTEN	2
DOCENT	Bob Cools, master in de klinische psychologie, directeur CGG De Pont

■ **VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES**

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- Algemene kennis over psychologische benaderingen zoals aangebracht in cursussen in de 1^e en 2^e opleidingsfase.

■ **DOELSTELLINGEN**

- De student kent het toenemend individueel en maatschappelijk belang van de GGZ (basisniveau).
- Hij kan er zich in oriënteren en er een kritische mening over ontwikkelen (doorgroeiniveau).
- Hij gebruikt zijn voorkennis vanuit de eigen ervaringen en kennis over psychische problemen en de wijze waarop men ermee omgaat (doorgroeiniveau).
- Hij kent volgende aspecten: de ontwikkeling van psychiatrie naar GGZ, de evoluties in zorgvraag en zorgaanbod, de huidige organisatie van GGZ, de organisatie van de zorgberoepen, de organisatie van patiënten en hun familieleden, ... (doorgroeiniveau).

■ **LEERINHOUD**

- Wat is GG(Z)?
- Het cliëntenperspectief.
- Stigmatisering.
- Gezinsleden van mensen met psy.problemen.
- Positieve psychologie en geestelijke gezondheids promotie.
- Psychotherapie en psychosociale begeleiding.
- Psychosociale rehabilitatie.
- Waarden in de GGZ.
- Euthanasie bij psychisch lijden.
- ...

■ **LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN**

- Hoorcollege met video-illustraties en zelfstudie. We baseren ons op een syllabus, met een cursustekst, informatie en schema's die helpen bij het verwerken van de leerstof.

■ **EVALUATIEMODALITEITEN**

- een schriftelijk examen ter evaluatie van kennis, toepassing en inzicht.

■ **STUDIEMATERIAAL**

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent.
- Aanbevolen literatuur: zie de literatuurlijst in de syllabus

OPLEIDINGSONDERDEEL	Gezin, zorg en welzijn [6 studiepunten]
DEEL	Kwaliteitszorg
STUDIEPUNTEN	2
DOCENT	Ruud Bourmanne, stafmedewerker Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ DOELSTELLINGEN

- De student heeft inzicht in de basisprincipes van integrale kwaliteitszorg, met toepassing op de welzijns- en gezondheidsvoorzieningen.
- Hij kan aansluiting realiseren op de praktische applicatie in de voorzieningen, door situering en explicitering van het principe: kwaliteitszorg is een opdracht van iedere medewerker.
- Hij kan, indien hij reeds in een zorgorganisatie werkt (of zal werken), tools ontwikkelen om in het proces van continue verbetering, hetzij een actieve rol te spelen, hetzij direct te kunnen participeren.

■ LEERINHOUD

- Aandacht voor kwaliteit is ook in de social profitsector doorgedrongen. Continue verbetering van zorgorganisatie en zorginhoud moeten in zorgvoorzieningen leiden tot verantwoorde hulp- en dienstverlening, te realiseren door participatie van de gebruiker aan het proces zelf. De decreten inzake kwaliteitszorg in de gezondheidszorg en de welzijnsvoorzieningen in 1997 leggen aan de voorzieningen specifieke verplichtingen op tot het voeren van een kwaliteitsbeleid.
- Er wordt sterk rekening gehouden met de verschillende professionele en opleidingsachtergronden van de studenten.
- De cursus bevat volgende elementen:
 - Filosofie van kwaliteit en begrippenkader.
 - Kwaliteitszorg in de profit- en social profitsector.
 - De demingcirkel: het cyclisch proces van plannen, handelen, evalueren en verbeteren.
 - Regelgeving in de welzijns- en gezondheidszorg.
 - Kwaliteitsbeleid in zorgorganisaties.
 - Rol van de actoren in de ontwikkeling, de realisatie en evaluatie van dit beleid.
 - Hoe beginnen aan kwaliteitszorg? Modellen en systemen, processen, procedures, werkvoorschriften, interne en externe audit.
 - Concrete cases uit specifieke zorginstellingen.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Hoorcollege met overheadprojectie.
- Systematische illustratie van praktijkvoorbeelden.
- Continue toetsing van de vooruitgang van de te realiseren doelstellingen.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- De ondervraging is steeds schriftelijk en sluit aan bij de doelstellingen:
 - multiple choice vragen rond het begrippenkader,
 - open vragen rond cultuur en filosofie,
 - cases met specifieke opdrachten.
- Hoofdklemtoon in de beoordeling ligt duidelijk op de praktische toepassingsmogelijkheden, gekoppeld aan het niveau van verworven inzichten.

■ STUDIEMATERIAAL

- BOURMANNE, R. (2009). *Praktische handleiding voor geïntegreerd management*. Politeia
- BOURMANNE, R. (2010). *Verbeteren door zelfevaluatie*. Politeia
- BOURMANNE, R. (2010). *Verbeteren door zelfevaluatie*. 4 werkboeken. Politeia (waaruit 1 te kiezen)

OPLEIDINGSONDERDEEL	Methodieken III
DEEL	Persoonsgerichte interview
STUDIEPUNTEN	4
DOCENT	<ul style="list-style-type: none"> - Stefan Bogaerts, doctor in de criminologie en master in de familiale en seksuologische wetenschappen, gewoon hoogleraar forensische psychologie en victimologie, Tilburg University en Katholieke Universiteit Leuven. Hoofd onderzoek en behandeling Forensisch Psychiatrisch Centrum De Kijvelanden en het DOK - Hilde Depoorter, psychologe IBSO Woudlucht Heverlee, master in de klinische psychologie, zelfstandig psychotherapeute - Wilfried Meulenbergs, bachelor in het maatschappelijk werk, stafmedewerker 'Open Thuis' - Lydwine Meyhi, bachelor in de gezinswetenschappen, coördinator geboortecentrum bij De Kraamvogel - Anne Neyskens, master in de psychologische wetenschappen - Herman Vanarwegen, master in de pedagogische wetenschappen, orthopedagoog MPI Zevenbergen-Ranst - Marleen Van Laere, bachelor in de gezinswetenschappen, coördinator opvanghuis voor vrouwen, welzijnszorg

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- Het opleidingsonderdeel Communicatietheorie en helpende gesprekken gevolgd hebben en een credit behaald hebben.
- Attitude: bereidheid tot enige introspectie.

■ DOELSTELLINGEN

- De student leert herkennen en benoemen welke invloed iemand met zijn verbaal en non-verbaal gedrag op hemzelf heeft (doorgroeiniveau).
- De student leert herkennen en benoemen hoe deze beïnvloeding gerelateerd is aan persoonsgebonden factoren bij de ontvanger (gevorderd niveau).
- De student ontdekt via de vuurtorenvragen waarmee men rekening houdt in eigen luisteren en spreken en leert inzien hoe dit bewust worden helend en heilzaam werkt bij zichzelf en anderen (gevorderd niveau).
- De student ziet in dat het niet bewust zijn van het interpersoonlijk proces valkuilen genereert in de hulpverleningsrelatie (gevorderd niveau).
- De student kan de IPR-methode gebruiken om zichzelf te bevragen en om mensen te helpen bij hun interpersoonlijk functioneren (doorgroeiniveau).
- De student weet de responssoorten te gebruiken in een gesprek, om de communicatie te bevorderen (gevorderd niveau).
- De student leert dit begrijpen mee te delen en over te brengen aan anderen, dit in kleiner (gevorderd niveau) én in groter (doorgroeiniveau) groepsverband.

■ LEERINHOUD

- **Interpersonal Process Recall** is een effectieve methode om te reflecteren over wat er zich (emotioneel en cognitief) afgespeeld heeft tijdens een interpersoonlijk contact. De principes van deze methode zijn ontwikkeld door Dr. Norman Kagan (Michigan State University). Deze vaardigheden zijn van essentieel belang voor een effectieve hulpverlening.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- De methodiekenbegeleiding 'IPR' wordt aangebracht in kleine groepen, tijdens een tweedaagse vorming (met overnachting). De nadruk ligt op het ervaringsgericht werken.

- Er wordt getracht te achterhalen hoe de deelnemers aan de opleiding op situaties reageren, welke situaties bedreigend/aantrekkelijk zijn en waarom. Dit gebeurt door middel van situatiesimulaties op video, audio-opnames van gefingeerde counselinggesprekken en rollenspelen.
- De hulpverleners-/supervisorrol wordt inge oefend enerzijds aan de hand van de responssoorten: de 'luisterende' en de 'verruimende' respons, anderzijds met vragen die de zelfreflectie sturen en gericht zijn op diepere probleemverheldering: de 'vuurtorenvragen'.
- Aanwezigheid op de tweedaagse is verplicht.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Mondeling examen.
- Aanwezigheid op de tweedaagse is een voorwaarde om toegelaten te worden tot het examen.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Werkboek 'IPR' voor cursisten.
- Aanbevolen literatuur:
 - DIEKSTRA, R.F.W. (2002). *Ik kan denken voelen wat ik wil*. S.I.: Lisse, Swets & Zeitlinger. (Duidelijke uiteenzetting over de band (ir)rationeel denken, voelen en handelen.)
 - Van Meer, K., Van Neijenhof J. & Bouwens, M. (2001). *Elementaire sociale vaardigheden*. Houten/Diegem, Bohn Stafleu Van Loghum, hfst.5-8
 - BOUWKAMP, R. *Agogisch werkboek*.
- Overig didactisch materiaal:
 - Videoband 'Hoe reageer jij?' (geacteerde situaties)
 - 'Vier responssoorten'
 - Meducatief A/V Media, Heidelberglaan 1, 3584 CS Utrecht.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Praktijkverdieping II
STUDIEPUNTEN	8
DOCENT	<ul style="list-style-type: none"> - Joris Dewispelaere (coördinator praktijkverdieping), doctor in de psychologische wetenschappen - Claire Wiewauters, master in de pedagogie, richting gezins-en orthopedagogie - Lieve Van der Straeten, bachelor in het maatschappelijk werk en master in de criminologie - Liesbeth Devriendt, master in de sociologie - team eindproefbegeleiders

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- De opleidingsonderdelen 'Praktijkverdieping I' en Communicatietheorie en helpende gesprekken gevolgd hebben en een credit behaald hebben.
- Om het deel 'Praktijkverdieping II' in optimale omstandigheden aan te vatten, is het aangewezen dat de student de kennis, vaardigheden en attitudes, aangeleerd in de volgende (delen van) opleidingsonderdelen van de opleiding, actief kan inzetten
 - Gespreksmethodieken - Methodieken I
 - Communicatie en Helpende Gesprekken
 - Projectonderwijs I en II
 - Praktijkverdieping I
- De docent wenst ook de aandacht te vestigen op het belang van de volgende aanvangscompetenties: In functie van het vinden van een praktijkverdiepingsplaats dient de student de Sociale Kaart/Kaart voor de gezinswetenschapper te kunnen hanteren en een sollicitatieprocedure op een professionele wijze te kunnen doorlopen. De student doet dit zelfstandig, maar kan tijdens zijn zoektocht beroep doen op het team van praktijkbegeleiders en op de informatie over praktijkplaatsen voorhanden op het Instituut.

■ DOELSTELLINGEN

De algemene doelstelling:

- De algemene doelstelling is het koppelen van opgedane theoretische kennis aan concrete ervaringen in een instelling of organisatie met betrekking tot gezinsgericht welzijnswerk. De student oefent competenties verbonden met de beroepsrollen Informatieverstrekker, Zorgverlener, Teamspeler en Maatschappelijke antenne en Professional. Met betrekking tot sommige competenties uit het Competentieprofiel Gezinswetenschappen is ervaring en reflectie verplicht. M.b.t. de andere competenties uit het profiel kan de student een keuze maken. Welke competenties aan bod komen hangt tevens samen met de specifieke organisatie of instelling waar de praktijkervaring wordt opgedaan.

Specifieke doelstellingen:

- Ontwikkelen en onderbouwen van de competenties van een eerstelijnswerker in gezinsgericht welzijnswerk
- Een ruime kijk aantonen/verwerven op de interne en externe werking van een instelling of organisatie en haar medewerkers binnen de welzijnssector en/of culturele sector of nog: ervaren wat de beroepsrollen en het mandaat zijn van de gezinswetenschapper in een concrete instelling/organisatie en oefenen van met de beroepsrollen verbonden competenties
- Een methodische reflectie opbouwen aansluitend bij het Competentieprofiel Gezinswetenschappen

■ LEERINHOUD

- Ervaring en reflectie over de eigen positie in een team of in de organisatie
- Ervaring en reflectie over de eigen positie in relatie tot de hulpvrager(s)/doelgroep
- Reflectie op de gebruikte methode(n) in de praktijksetting en de eigen houding daartegenover.
Deze reflecties sluiten aan bij de competenties 1-14 van het Competentieprofiel Gezinswetenschappen en betreffen minstens 5 competenties uit het Competentieprofiel. Minstens 3 met betrekking tot de beroepsrollen Informatieverstrekker en Zorgverlener en telkens 1 met betrekking tot de beroepsrollen Teamspeler en Maatschappelijke antenne/Professional (verwacht niveau: gevorderd niveau).

- Studenten met onvoldoende levens-en/of werkervaring (confer beoordeling portfolio Praktijkverdieping I) krijgen een afwijking van de ECTS-fiche, waarbij ze aanvullend bij de beschreven leerinhoud extra uren praktijkverdieping in een organisatie of instelling uit het brede welzijnswerk opnemen. Voor hen geldt tevens de volgende leerhoud:

- Kennismaking op alle niveaus met de werking van een instelling/organisatie via (actieve) participerende observatie
- Opnemen van afgebakende en afgesproken taken binnen de instelling

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- In aansluiting bij het eindproefthema wordt een praktijkgericht werkstuk gemaakt waarin de verworven competenties uit het competentieprofiel Gezinswetenschappen worden besproken

- Studenten met onvoldoende levens-en/of werkervaring (confer beoordeling portfolio Praktijkverdieping I) krijgen een afwijking van de ECTS-fiche. Ter ondersteuning en opvolging van de extra uren praktijkverdieping worden voor hen tevens voorzien:

- Individuele begeleiding (vorderingsgesprekken en evaluatiegesprek);
- Groepsgesprek (opvolgingsdag).

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Studenten worden door de eindproefbegeleider beoordeeld op basis van het bij het eindproefthema aansluitende praktijkgerichte werkstuk
- Studenten met onvoldoende levens-en/of werkervaring (confer beoordeling portfolio Praktijkverdieping I) krijgen een afwijking van de ECTS-fiche. Naast de evaluatie van hun werkstuk door de eindproefbegeleider evalueert tevens de praktijkbegeleider schriftelijk de praktijkverdieping op basis van:
 - het evaluatieformulier ingevuld door de begeleider op de praktijkverdiegingsplaats.
 - het eindverslag gemaakt door de student.
 - de deelname aan en tussentijdse verslaggeving met betrekking tot de opvolgingsdag.
 - de volledigheid van het dossier van de student.
- De beoordeling van Praktijkverdieping is 'Pass/Fail'

■ STUDIEMATERIAAL

- Vademecum Praktijkverdieping II (syllabus aangemaakt door het team van praktijkbegeleiders). Het vademecum maakt integraal deel uit van de ECTS-fiche)
- Aanbevolen literatuur:
 - Syllabus en reader cursus Communicatie en Helpende Gesprekken
 - Baert, A. (2006). Een theorie van de presentie. Den Haag, Lemma.
 - Bouwkamp, R., Bouwkamp, S. (2010). Handboek Psychosociale hulpverlening. De Tijdstroom, Utrecht.
 - Keirse, M. (2004). Omgaan met ziekte. Tiel, Lannoo.
 - Leijssen, M., Stinckens, N. (red.) (2004). Wijsheid in gesprekstherapie. Leuven, Universitaire Pers.

- Lietaer, G., Vanaerschot, G., Snijders, J.A., Takens, R.J. (2008). Handboek Gesprekstherapie. De Tijdstroom, Utrecht.
 - Marcoen, A., Grommen, R., Van Ranst, N. (red.) (2006). Als de schaduwen langer worden. Leuven, Lannoo Campus.
 - Pool, A., Moster, H., Schumacher, J. (2003) De kunst van het afstemmen. Utrecht, NIZW.
 - Overig didactisch materiaal: powerpoint i.v.m. procedure van opstarten en opvolgen van de praktijkverdieping
- **Studenten uit het traject zonder levens- en werkervaring** krijgen een afwijking van de ECTS-fiche. De leerinhoud, het leertraject en de evaluatiemodaliteiten zijn beschreven in het Vademecum Werkplekleren III.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Eindproef: Gezinsondersteunend werken via methodiek van probleemgericht denken
STUDIEPUNTEN	9
DOCENTEN	<ul style="list-style-type: none"> - Jo Aerts, master in de rechten - Koen Baeten, master in de wijsbegeerte en master in de familiale en seksuologische wetenschappen - Marianne De Boodt, master in de rechten, juridisch medewerker Similes, scheidingsbemiddelaar - Ann De Martelaer, bachelor in het maatschappelijk werk en directeur beschutte werkplaats IJsedal - Wim Embrechts, master medische-sociale wetenschappen, coördinator Gerontopsychiatrie in de Psychiatrische Kliniek Sint-Alexius, Grimbergen - Magda Lambert, master in de sociologie en zelfstandig arbeidsconsulente - Wilfried Meulenbergs, bachelor in het maatschappelijk werk - Patrick Meurs, doctor in de psychologische wetenschappen, professor aan de KULeuven - Kristien Nys, doctor in de pedagogische wetenschappen - Adelheid Rigo, doctor in de wijsbegeerte en master in de klinische psychologie Hans Van Crombrugge, doctor in de pedagogische wetenschappen - Simonne Vandewaerde, master in de politieke en sociale wetenschappen, coördinator landelijke thuiszorg/kraamzorg - Claire Wiewauters, master in de pedagogie - afstudeerrichting: gezins en orthopedagogiek - Ben Wuyts, master in de geschiedenis

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ DOELSTELLINGEN

De realisatie van de eindproef vormt een belangrijke integratieopdracht en toetsing van competenties die ontwikkeld werden doorheen de drie opleidingsjaren.

De realisatie van de eindproef is nauw verweven met de werkveldervaring zodat de reële context een belangrijke input en mogelijke output vormt.

- De student kan een concrete probleemstelling (gevalstudie of casus) aanbrengen en verwerken volgens de methode van probleemgericht denken. (doorgroei niveau)
- De student kan de maatschappelijke relevantie van de problematiek in het kader van de opleiding gezinswetenschappen aantonen. (doorgroei niveau)
- De student kan wetenschappelijke literatuur betreffende het onderwerp opzoeken, selecteren, kritisch lezen, structureren, synthetiseren en er doeltreffend over rapporteren. (gevorderd niveau)
- De student kan naar eigen inzicht veranderings- of hulpverleningsstrategieën formuleren die op hun haalbaarheid getoetst worden. (gevorderd niveau)
- De student maakt doelmatig gebruik van het overleg met de promotor en van het ter beschikking gestelde informatie- en documentiemateriaal en (algemene) richtlijnen. (gevorderd niveau)
- De student kan zijn eindproef in een kort tijdsbestek op een synthetische wijze voorstellen en de inhoud ervan verdedigen voor een groep, samengesteld uit een deskundige uit het praktijkveld, de eindproefbegeleider, medestudenten en andere geïnteresseerden (gevorderd niveau)

■ LEERINHOUD

- De eindproef bestaat uit een oefening probleemgericht denken en werken. Uitgangspunt is een concrete probleemstelling die aansluit bij de opleiding gezinswetenschappen. De inspiratie voor de probleemstelling kan gehaald worden in diverse settings. De probleemstelling wordt toegepast hetzij op een particuliere casus ofwel voor een probleem met een meer algemene draagwijdte. Ook deze vraagstelling dient uitgewerkt te worden binnen een concrete context.

- De vraagstelling laat toe een duidelijke band te ontwikkelen met gezinsaspecten.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Een zelf aangebrachte probleemstelling wordt behandeld en uitgewerkt volgens de methode van het probleemgericht denken. Uitgangspunt daarbij is een concrete vraagstelling die aansluit bij de opleiding gezinswetenschappen. Deze vraagstelling wordt stapsgewijs geanalyseerd. De gevalstudie komt tot stand onder begeleiding van een promotor en via discussies met collegastudenten. Het resultaat wordt neergelegd in de vorm van een individueel werkstuk: de eindproef.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- De eindproef is een product en wordt als dusdanig door de promotor beoordeeld.
- De punten voor de mondelinge voorstelling worden apart gegeven. Ze worden door de externe deskundige toegekend.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus, samengesteld door het team promotoren en diverse (afhankelijk van het thema) andere wetenschappelijke en opleidingsgebonden cursussen

OPLEIDINGSONDERDEEL	Kinderrechten
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Wouter Vandenhole, doctor in de rechten, UNICEF leerstoel Kinderrechten, Universiteit Antwerpen

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ DOELSTELLINGEN

- De student kent de beginselen van het kinderrechtendebat (basisniveau).
- Hij is vertrouwd met de verschillende kindbeelden en het normatieve kader inzake kinderrechten (doorgroeiniveau).
- Hij kan zich de filosofie van kinderrechten eigen maken en het analytische kader van de kinderrechten toepassen op concrete situaties (gevorderd niveau).

■ LEERINHOUD

- De cursus besteedt aandacht aan historische achtergronden en motieven die ten grondslag liggen aan het concept kinderrechten. Evoluties in kindbeelden en de doorwerking daarvan in onze omgang met kinderen vormen een eerste aandachtspunt.
- In een tweede luik wordt aandacht besteed aan de juridische erkenning van kinderrechten op mondiaal, Europees en Belgisch vlak. Veel aandacht gaat naar het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (VRK).
Op elk niveau wordt aandacht besteed aan de normen en het toezicht op de naleving ervan.
- Een derde deel behandelt enkele kinderrechten in concrete contexten zoals onderwijs, opvoeding, gezondheidszorg en gerechtelijke procedures. Daarbij komen vraagstukken als inclusief onderwijs, leerlingenrechten, de pedagogische tik; uithuisplaatsing van kinderen, instemming met medische behandelingen, rechtsingang, spreekrecht en jeugdadvocaten aan bod.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Interactieve hoorcolleges.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Schriftelijk examen: open vragen.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal:
 - Hoofdstukken en artikels (worden ter beschikking gesteld):
 - E. Verhellen, Een inleiding tot het Verdrag inzake de rechten van het kind in W. Vandenhole (ed.) (2008) Kinderrechten in België. Antwerpen/Oxford: Intersentia.
 - W. Vandenhole, Kinderrechten in universele en Europese mensenrechtenverdragen in W. Vandenhole (ed.) (2008) Kinderrechten in België. Antwerpen/Oxford: Intersentia.
 - Eigen nota's.
 - Aanbevolen literatuur:
 - D. Reynaert, R. Roose, W. Vandenhole en K. Vlieghe (eds.) (2011), Kinderrechten: springplank of struikelblok? Naar een kritische benadering van kinderrechten?, Antwerpen, Intersentia
 - Vandenhole, W. (ed.) (2008) Kinderrechten in België. Antwerpen/Oxford: Intersentia.
 - Verhellen, E. (2000), Verdrag inzake de rechten van het kind: achtergronden, motieven, strategieën, hoofdlijnen. Antwerpen/Apeldoorn, Garant.
- Overig didactisch materiaal: powerpointpresentaties

OPLEIDINGSONDERDEEL	Bijzondere jeugdzorg en integrale jeugdhulp
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	<ul style="list-style-type: none"> - Guido Laurensse, master in de rechten, advocaat - Nicole Vettenburg, doctor in de criminologie, professor aan de UGent - Rudi Roose, doctor in de pedagogische wetenschappen en docent VU Brussel - Jo Voets, master in de orthopedagogische wetenschappen, orthopedagoog, pedagogisch directeur Centrum Bethanië Genk

■ **VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES**

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

In dit opleidingsonderdeel onderscheiden we 3 delen.

1. 'REGELGEVING' (Docent: Guido Laurensse)

■ **DOELSTELLINGEN**

- De student heeft inzicht in de werking van de bijzondere jeugdbijstand.
Meer concreet: hij verwerft een goed begrip van de mogelijkheden en beperkingen van de sector bijzondere jeugdbijstand, hij kan zich verplaatsen in de opdracht en het standpunt van elk van de actoren in de bijzondere jeugdbijstand. Hij kan de verworven kennis toepassen.
- Hij kent de kernbegrippen van de jeugdbijstand en de aanverwante begrippen die nodig zijn om de jeugdbijstand in zijn bredere context te begrijpen.
- Hij kan werken met de twee basiswetteksten; het gebruik van de wet als:
 - een instrument (= als ondersteuning van antwoord en argumentatie) als een hulpmiddel (= beperken van het geheugenwerk voor de details);
 - stimulans voor het niveau van het begrijpend lezen.

■ **LEERINHOUD**

- De werking van de bijzondere jeugdbijstand bestaat voor een groot stuk uit het op elkaar inspelen van de diverse actoren van de sector, zoals: het doelpubliek, het comité voor bijzondere jeugdzorg, de bemiddelingscommissie, het Parket, de jeugdrechtbank, de sociale dienst van de jeugdrechtbank en de voorzieningen. Het grootste deel van de cursus bestaat uit een toelichting bij de verschillende actoren en de wijze waarop zij op elkaar ingrijpen.
Dit verhaal wordt op drie verschillende manieren naar voor gebracht:
 - via een uitgeschreven versie van de cursus,
 - via synthetische schema's (overhead transparanten),
 - via een duiding in de wet.
Naast de werking van de jeugdbijstand wordt ook nog stilgestaan bij :
 - de historische evolutie,
 - de bevoegdheidsverdeling tussen de federale overheid en de gemeenschappen,
 - de lege ferenda of de toekomstige evoluties in de sector.

■ **LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN**

- De cursus is een combinatie van hoorcolleges, gezamenlijke casusbesprekingen en zelfstudie.

■ **EVALUATIEMODALITEITEN**

- Het examen gebeurt schriftelijk of mondeling. De evaluatie is gericht op de drie leerdoelstellingen. Aan de hand van casussen wordt het inzicht getoetst; ook gewone kennisvragen over begrippen ontbreken niet.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Eigen syllabus met wetteksten als bijlage.

2. 'JONGEREN IN KRITIEKE GEZINSSITUATIES' (Docenten: Nicole Vettenburg & Rudi Roose)

■ DOELSTELLINGEN

Probleemgedrag bij jongeren

- De student kan probleemgedrag van jongeren situeren in het normale ontwikkelingsproces.
- Hij kan aangeven welke risicofactoren probleemgedrag stimuleren en welke factoren probleemgedrag voorkomen en afremmen.
- Hij is op de hoogte van recente onderzoeksgegevens in relatie tot probleemgedrag en preventie ervan bij jongeren.

Problematische opvoedingssituaties

- De student kan een gedragswetenschappelijke en een institutionele omschrijving geven van een POS.
- Hij kan de praktijk van een emancipatorische benadering bij een POS bespreken.

■ LEERINHOUD

Probleemgedrag bij jongeren

- Beschrijving
 - Betekenis van probleemgedrag bij jongeren
 - Situering binnen het normale ontwikkelingsproces van jongeren.
 - Risico op persisterende delinquentie: binding werkt als een rem op het stellen van probleemgedrag.
- Maatschappelijke kwetsbaarheid als verklaring
 - Definiëring van het begrip: vanuit een interactionistische benadering, emancipatie als doelstelling, cumulatief effect (negatieve spiraal), relatie met andere begrippen.
 - Beschrijving van het proces: belang van binding, de ontwikkeling van het zelfbeeld, stigmatisering, aansluiten bij peer group.
 - Belangrijkste onderzoeksbevindingen.
- Aanpak en preventie
 - Hoe probleemgedrag voorkomen? (met toelichting vanuit 'wenselijke preventie')
 - Hoe omgaan met probleemgedrag?
 - Belang van samenwerking tussen sectoren.

Problematische opvoedingssituaties

- De notie problematische opvoedingssituatie wordt benaderd als een construct. Deze constructie gebeurt vanuit een gedragswetenschappelijke omschrijving en een institutionele omschrijving. Een gedragswetenschappelijke omgeving verwijst naar een afweging van opvoedingssituaties t.o.v. gedragswetenschappelijke 'standaarden'. Een institutionele omschrijving verwijst naar het onderscheid dat wordt gemaakt tussen 'gewone' en 'problematische' situaties door de inzet van een bepaald soort hulpverlening, bijvoorbeeld de 'bijzondere' jeugdzorg.
- Er wordt ingegaan op deze emancipatorische benadering die beschreven wordt als een niet evidente en veeleisende praktijk, die reflexief te ontwikkelen is.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Hoorcolleges met praktijkvoorbeelden

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Schriftelijk examen

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent.

3. 'HULPVERLENING' (Docent: Jo Voets)

■ DOELSTELLINGEN

- De student kent enkele orthopedagogische modellen die aangewend worden in de residentiële zorg en in problematische opvoedingssituaties.
- Hij kan deze modellen bespreken en de pedagogische vaardigheden afleiden.
- Hij kent de pedagogische vaardigheden die begeleiders kunnen hanteren.
- Hij herkent en bespreekt concrete situaties.
- Hij kan aangeven, hoe, in welke mate en in welke situaties die pedagogische vaardigheden kunnen worden overgedragen aan ouders en pleegouders in de ambulante zorg.

■ LEERINHOUD

- Verschillende modellen van processen die zich voordoen in gezinnen, groepen en teams worden besproken, zoals o.a. meervoudig risicomodel en het model van de themagecentreerde interactie. Bij dit laatste model wordt uitvoerig stilgestaan bij de mogelijkheden om de verbinding tussen ouders, kinderen en hulpverleners te analyseren en op zoek te gaan naar bestaande of nieuwe verbindende constructies. We geven ook het gedachtengoed en het basismodel van het Oregon Social Learning Center weer (Patterson). Dit model werd door Chamberlain toepasbaar gemaakt in de training en begeleiding van jonge delinquenten.
- In een laatste deel wordt het sociaal-interactioneel model van Patterson toegepast op de relatie en processen tussen ouders en kinderen met ADHD.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Les in interactie met de studenten: hoorcollege, werken met overhead en met audio visueel beeldmateriaal.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

Een schriftelijk examen dat bestaat uit drie onderdelen:

- De bespreking van een orthopedagogisch model.
- De beschrijving en bespreking van een proces in de problematische opvoeder/kinderrelatie.
- Het construeren van een casus volgens de vijf pedagogische vaardigheden waarbij het aanwezige evenwicht of onevenwicht en de eventuele relatie met de gedragsproblemen wordt verduidelijkt.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Actuele onderwijsthema's en ouderparticipatie
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Peter Van Petegem, doctor in de pedagogische wetenschappen, professor aan de UAntwerpen

■ **VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES**

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ **DOELSTELLINGEN**

- Hij kent de basiskarakteristieken van het Vlaams onderwijsbeleid.
- De student heeft inzicht in de horizontale onderwijsstructuur in Vlaanderen,
- De student heeft inzicht in de verticale onderwijsstructuur in Vlaanderen.
- De student heeft inzicht in de context en uitwerking van het kwaliteitszorgbeleid van het Vlaamse onderwijs
- De student heeft de vaardigheden verworven om deel te nemen aan maatschappelijke, socio-culturele, opvoedkundige en politieke overlegorganen.

■ **LEERINHOUD**

De cursus is een EHBO-cursus (eerste hulp bij onderwijsbeleid in Vlaanderen) en omvat:

- de basiskarakteristieken van het Vlaamse onderwijsbeleid;
- een schets van de verschillende netten in het Vlaamse onderwijs;
- een beschrijving van de schoolloopbaan van kleuter tot volwassene;
- de beschrijving van het kwaliteitszorgstelsel (extern en intern) van het Vlaamse onderwijs.

■ **LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN**

- De cursus is een combinatie van:
 - hoorcolleges
 - klasgesprek n.a.v. discussiepunten (inbreng van de cursisten wordt sterk gestimuleerd)
 - zelfstudie

■ **EVALUATIEMODALITEITEN**

- De evaluatie bestaat een toepassingsgerichte verwerkingsopdracht.

■ **STUDIEMATERIAAL**

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent met reader van tijdschriftartikels.
- Aanbevolen literatuur: Van Petegem, P & Imbrecht, I. (2010). Wegwijs in het Vlaamse onderwijs. Mechelen: Plantyn

OPLEIDINGSONDERDEEL	Ontwikkelingspsychopathologie en ouderbegeleiding
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	- Patrick Meurs, doctor in de psychologische wetenschappen, professor aan de KULeuven

■ **VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES**

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- Het opleidingsonderdeel Ouderschapsbegeleiding en ouderbegeleiding gevolgd hebben en een credit behaald hebben.

■ **DOELSTELLINGEN**

- De student heeft zicht op samenspel van genetische, contextuele en psychologische factoren in het tot stand komen van probleemontwikkeling bij kinderen of jongeren
- De student herkent de hoofdkenmerken van enkele kinderpsychopathologische beelden, de oorzaken en (eerder beknopt) de gangbare behandelmodellen
- De student heeft zicht op de helpende relatie die de specifieke inbreng van de gezinswetenschapper kan zijn, naast andere disciplines die zich meer op het strikt medische of psychotherapeutische bevinden
- Hij heeft aandacht voor zijn eigen positie in het hulpverleningsveld.
- Hij weet welke signalen voldoende ernstig zijn om door te verwijzen naar of samen te werken met andere disciplines.
- Hij heeft notie van communicatie en spel ten aanzien van kinderen, evenals van ouderbegeleidingsmethodieken

■ **LEERINHOUD**

- Bedenkingen over, situering van en beslissingscriteria voor gezond en pathologisch gedrag.
- Bespreking van functiestoornissen, gedragsstoornissen, angststoornissen en stemmingsstoornissen naar klinisch beeld, oorzaken en behandelingsmodellen.
- Grote denkmodellen over kinderpathologie leren kennen
- Leren denken over gevalsbeschrijvingen en aldus toetsen welke eigen inbreng de gezinswetenschapper kan hebben

■ **LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN**

- De cursus is een combinatie van hoorcolleges en casusbesprekingen. Er wordt beeldmateriaal gebruikt.

■ **EVALUATIEMODALITEITEN**

- De ondervraging gebeurt schriftelijk of mondeling, open boek formule
- De studenten krijgen stellingen, die in vraagvorm meteen de mogelijke examenvragen zijn

■ **STUDIEMATERIAAL**

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus

OPLEIDINGSONDERDEEL	Ethische vraagstukken bij kinderen en jongeren
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Erik Claes, doctor in de rechtsgeleerdheid, docent HUBrussel

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ DOELSTELLINGEN

- De student is in staat het thema 'criminaliteit en jongeren' te duiden als ethisch vraagstuk
- De student kan criminaliteit als ethisch probleem duiden vanuit verschillende perspectieven (minderjarige pleger en zijn familiale omgeving, minderjarig slachtoffer en zijn familiale omgeving).
- De student heeft inzicht in de betekenis van morele emoties zoals vertrouwen, verontwaardiging, vergelding, terechtwijzing, schaamte, boete. Hij/zij kan de conceptuele structuren achter deze emoties op relevante wijze toepassen op concrete casussen en problemen.
- De student heeft inzicht in de morele emoties (hoop, vergeving, berouw, herstel van vertrouwen) die herstel van geschonden menselijke relaties kunnen begeleiden. Hij/zij kan de conceptuele structuren achter deze emoties op relevante wijze toepassen op concrete casussen en problemen.
- De student heeft inzicht in de ethische mogelijkheden en grenzen van bestraffingspraktijken en/of herstelgerichte praktijken. Hij kan deze praktijken kritisch duiden in het licht van de genoemde morele emoties
- De student kan in het licht van de aangereikte conceptuele kaders zelfstandig een praktijk-relevante ethische vraag formuleren naar aanleiding van een casus of een thema uit de actualiteit. Hij kan, vertrekkende van die vraag, een redenering opbouwen aan de hand van de aangereikte conceptuele kaders.

■ LEERINHOUD

- Hoofdstuk 1 - Criminaliteit en jongeren als ethisch vraagstuk
- Hoofdstuk 2 - Criminaliteit als vertrouwensbreuk
- Hoofdstuk 3 - De ethische mogelijkheden en grenzen van de straf
- Hoofdstuk 4 - Vergeving, hoop, herstel

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Hoofdzakelijk hoorcolleges met interactieve momenten. Er wordt gebruik gemaakt van filmfragmenten

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Het examen bestaat uit twee delen:
- Een schriftelijk examen bestaande uit één casus en begeleidende vragen. De studenten wordt gevraagd de aangereikte conceptuele kaders op relevante wijze toe te passen.
- Een paper van ongeveer 5000 woorden. Studenten formuleren een praktijk-relevante ethische vraag naar aanleiding van een casus of een thema uit de actualiteit. Zij bouwen zelfstandig een redenering op aan de hand van de aangereikte conceptuele kaders. Zij maken daarbij ondermeer gebruik van de aanbevolen en verplichte literatuur. Zij kunnen, indien zij dat wensen, een onderwerp kiezen dat aansluit bij hun bachelorproef.

■ STUDIEMATERIAAL

- Eigen notities van de student
- Powerpoint presentatie wordt ter beschikking gesteld na de colleges via het elektronisch leerplatform.
- Syllabus (reader), bestaande uit verplichte en aanbevolen teksten

OPLEIDINGSONDERDEEL	Ondersteuning van kinderen en jongeren met een handicap
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	- Ben Wuyts, master in de geschiedenis - Eric Janssens, master in de pedagogische wetenschappen, directeur Katrinahof vzw Antwerpen

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- De student heeft enige kennis over handicap. Hij is gericht op het leren omgaan met verschillen binnen het kader van de maatschappelijke diversiteit en de verschillende gezinssituaties.

■ DOELSTELLINGEN

Algemeen:

- De student kent het fenomeen, de informatiebronnen en de mogelijke effecten van beeldvorming van mensen met een handicap.
- Hij heeft een historisch overzicht van de participatie van mensen met een handicap in de West-Europese samenleving. Hij kan van daaruit schakels leggen naar de actualiteit in Vlaanderen.
- De student kent de verschillende paradigma's en verwante theoretische denkkaders en maatschappijmodellen in verband met de benadering van mensen met een handicap
- De student kan vanuit deze kennis reflecteren over zijn beroepmatig denken en handelen in verband met de ondersteuning van kinderen en volwassenen met een handicap en hun gezinnen.
- De student is gericht op de acceptatie van mensen met een handicap in alle levensdomeinen van de samenleving.

■ LEERINHOUD

Algemeen:

- Deze cursus wordt opgevat als een inleidende cursus tot de andere sessies in de opleidingsonderdelen 'Ondersteuning van kinderen en jongeren met een handicap' en 'Ondersteuning van volwassenen en ouderen met een handicap'.
- We informeren over het fenomeen van beeldvorming en bespreken dit dan met de focus op kinderen en volwassenen met een handicap, vroeger en nu. We behandelen daarbij de verschillende informatiebronnen, de effecten, de gangbare visies, wetenschappelijke paradigma's, theoretische denkkaders en maatschappijmodellen.
- We geven een beknopt historisch overzicht van de maatschappelijke participatie van mensen met een handicap met de bedoeling om van daaruit schakels te leggen naar de actualiteit en te reflecteren over eigen beroepsmatige attitudes en gangbare beleidskeuzes ten opzichte van mensen met een handicap en hun gezinnen.

Vanuit een orthopedagogische visie:

- De laatste definitie van de verstandelijke handicap wordt uitvoering bestudeerd. Deze nieuwe definitie beschouwt 'verstandelijke handicap' niet als een persoonskenmerk maar als een kenmerk van de actuele wijze van functioneren van de persoon binnen de context van de samenleving. Om dit functioneren te begrijpen is het noodzakelijk om inzicht te hebben in zowel de mogelijkheden van de persoon als in de kenmerken van de omgeving.
- De multidimensionele benadering van de verstandelijk gehandicapte wordt toegelicht waarbij aandacht wordt besteed aan de vier dimensies die een centrale positie innemen in het referentiekader: intellectueel functioneren en adaptieve vaardigheden; psychische en sociaalemotionele factoren; gezondheid, lichamelijk welzijn en etiologie; de omgevingsfactoren.
- Tot slot worden de relevantie en de gevolgen voor de praktijk van deze nieuwe definitie onderzocht. Er wordt veel aandacht besteed aan de mogelijkheden van het opstellen van een individueel

zorgplan.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Er wordt les gegeven via een hoorcollege met ondersteuning van PowerPoint en lesdia's, waarbij de inbreng van de studenten gewaardeerd wordt. Eigen studentennotities en zelfstudie blijven belangrijk.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Een schriftelijk examen waar zowel de kennis van de leerstof als de persoonlijke verwerking en integratie ervan getoetst wordt.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus van de docent. Overig didactisch materiaal wordt ter beschikking gesteld via het elektronisch leerplatform.
- Aanbevolen literatuur:
 - Broekaert E. & Van Hove G. (2005, 7e herziene druk). Handboek Bijzondere Orthopedagogiek. Antwerpen - Apeldoorn, Garant.
 - Desnerck G. (2007). Mensen met een handicap. Modellen tussen theorie en praktijk. Gent, Academia Press.
 - Devisch F., Samoy E. & Lammertyn F. (2000). Barrières voor sociale integratie van personen met een handicap. Leuven, Onderzoek van departement sociologie KUL.
 - Van Gennep A. (2007). Waardig leven met beperkingen. Over veranderingen in de hulpverlening aan mensen met beperkingen in hun verstandelijke mogelijkheden. Antwerpen - Apeldoorn, Garant.
 - Wuyts B. (2005). Over narren, kreupelen, doven en blinden. Leven met een handicap, van de Oudheid tot nu. Leuven, Davidsfonds.
 - Wuyts B. en Andries G. (red.). (2008). In beeld: personen met een handicap. Dialoog over mogelijkheden en hindernissen. Destelbergen, Sig.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Begeleidingsmethodieken kinderen en jongeren
STUDIEPUNTEN	6
DOCENT	- Bart Leroy, doctor in de psychiatrie - Sabine Thielemans, master in de rechten, advocaat - team helpende gesprekken - team carrousel

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

In dit opleidingsonderdeel onderscheiden we 3 delen

1. 'SYSTEEMTHERAPIE' (Docent: Bart Leroy)

■ LEERINHOUD

- Systeemtheorie is een sociologisch model waarbij de focus ligt op 'interacties'. Het plaatsen van problemen binnen interacties biedt, zeker in de context van een opleiding gezinswetenschappen, een handige manier van kijken bij uitermate complexe situaties: gezin van oorsprong, kerngezin, school, werk,... Dit opleidingsonderdeel wil enkele systeembegrippen communiceren en een link leggen naar de praktijk. Aan de hand van concrete situaties kan de theorie getoetst worden.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Elke les begint met een kort theoretisch gedeelte. Daarna wordt een model aangeboden om het toepassen in de dagdagelijkse praktijk te vergemakkelijken. Concrete situaties worden uitgewerkt: een 'film' maken (wie zegt wat, waar, wanneer en hoe).
Als onderwijsmethode wordt een interactieve stijl van lesgeven beoogd. Oefenen in groepjes is daar een onderdeel van.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Aanwezigheid is verplicht. Geen examen. De kennis en inzichten verworven in dit deel worden mee bevroegd in het deel Helpende gesprekken en carrousel.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent.
- Aanbevolen literatuur:
 - LANGE, A., *Gedragsverandering in gezinnen*, Wolters-Noordhoff
 - LE FEVRE-DE TEN HOVE, M., *Korte therapie: Handleiding bij het Brugse Model*, Antwerpen/Apeldoorn, Garant
 - SCHOUTEN, K., *Systeemgericht werken op de psychiatrische afdeling*, Acco

2. 'ONDERHANDELEN' (Docent: Sabine Thielemans)

■ DOELSTELLINGEN

- De student kent de verschillende concepten en methoden om geschillen te benaderen en op te lossen.
- Hij doorgrondt de psychologie van de onderhandelaar en weet hoe de verschillende types van onderhandeling aan te pakken en onder controle te brengen.
- De belangenanalyse wordt systematisch toegepast in geval van conflict en het zoeken naar een onderhandelde oplossing.

■ LEERINHOUD

- Bij conflictbeheersing wordt de nadruk gelegd op het nodige inzicht en de technieken om de verschillende vormen van geschillen onder controle te brengen. Bijzondere nadruk wordt gelegd op het aanleren van oplossingstechnieken middels onderhandelen.
- De concepten en methoden van onderhandelen worden onderzocht en besproken. Analytisch inzicht wordt gebracht in het eigen gedrag en in dat van de andere partijen.
- De belangenanalyse staat daarbij centraal.
- Elk academiejaar wordt een aanvullende keuze gepleegd uit capita selecta.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- De materie wordt interactief beleefd door cases waarin het rollenspel door de studenten zelf wordt uitgevoerd met het oog op praktische ervaring en toepassing in hun persoonlijk en professioneel leven.
- De aanwezigheid van de studenten bij elke les als voorbereiding op het examen is essentieel, gelet op de interactieve werkwijze.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Schriftelijk examen.
- De examens hebben betrekking op kennis van de basisprincipes van conflictoplossing, onderhandelen in het bijzonder.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Handboek: Goovaerts, L. & Thielemans, S. (2005), *Onderhandelen. Hoe? Zo!*, Tielt - Brussel, Lannoo - Auxis Uitgeverij.

3. 'HELPEDE GESPREKKEN' & 'CARROUSEL' (Docent: team)

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- Dit is een afrond opleidingsonderdeel van de opleiding. Studenten worden verwacht al die kennis en kunde verworven in de opleiding hier te integreren.

■ DOELSTELLINGEN

- De student kan de inzichten inzake gespreksvoering in hulpverleningsrelaties tav specifieke problematieken.
- Hij kan de confrontatie met de eigen manier van omgaan t.o.v. een hulpvrager en de specifieke problematiek aangaan en weet hoe hij de gespreksmogelijkheden kan optimaliseren (doorgroeiniveau).

■ LEERINHOUD

- De leerinhouden uit helpende gesprekken in de tweede opleidingsfase vormen de basis voor de leerinhoud. Deze leerinhoud wordt uitgediept adhv specifieke voorbeelden.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Voor Helpende gesprekken worden de studenten verdeeld in kleinere groepen. De begeleiders stellen in een nota het thema dat in hun groep behandeld zal worden voor. Studenten maken hun keuze uit het aanbod zoals voorgesteld door de docenten. Er wordt ervaringsgericht gewerkt. Kortom, de methodiek van helpende gesprekken zoals aangebracht in de tweede opleidingsfase wordt verder ingeoeffend adhv een bepaald thema. Aanwezigheid is vereist.
- Als integratie van het geleerde gedurende drie jaar opleiding wordt de opleiding afgesloten met een carrousel. Casussen worden voorgelegd aan verschillende docenten die telkens vanuit hun specifieke bandering (paradigma's) de casus bespreken. Veel aandacht gaat naar de mensvisie die ten grondslag ligt aan de benadering. De studenten vormen het middelpunt, de docenten passeren zoals in een carrousel.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Mondeling examen - openboek
- Carrousel: er wordt geen examen afgenomen van dit deel, aanwezigheid is wel verplicht. Studenten die niet aanwezig zijn, kunnen geen beoordeling krijgen voor het deel helpende gesprekken.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Reader

OPLEIDINGSONDERDEEL	Levenslang leren
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Peter Warson, master in de godsdienstwetenschappen, directeur Centrum voor Arbeidersvorming en Cultuurbeleid

■ **VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES**

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ **DOELSTELLINGEN**

- De student heeft inzicht in de maatschappelijke opdracht en rol van het sociaal-cultureel vormingswerk.
- Hij kan vanuit een breed kader (historisch, cultuurfilosofisch, sociologisch) het vormingswerk situeren binnen een postmoderne samenleving.
- Hij kent de educatieve processen en methoden die het sociaal-cultureel vormingswerk hanteert.

■ **LEERINHOUD**

- Er wordt vertrokken van een breed kader om het sociaal-cultureel werk te definiëren. Na een historisch perspectief wordt de verhouding van het sociaal-cultureel werk t.a.v. cultuur en educatie besproken. Hierbij wordt aandacht besteed aan de maatschappelijke positionering en opdracht. Bijzondere aandacht gaat uit naar de rol van het sociaal-cultureel vormingswerk in de postmoderniteit.
- De organisatievorm van het sociaal-cultureel werk wordt besproken.
- Tot slot wordt stilgestaan bij recente beleidsontwikkelingen en regelgeving.

■ **LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN**

- Hoorcolleges.

■ **EVALUATIEMODALITEITEN**

- Schriftelijk of mondeling examen.
- Het examen is een open boekexamen, waarbij vooral gepeild wordt naar de verworven inzichten m.b.t. de basisconcepten, de methoden en de beleidsmatige evoluties van het vormingswerk.

■ **STUDIEMATERIAAL**

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent

OPLEIDINGSONDERDEEL	Psychogerontologie
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	- Nancy Van Ranst, doctor in de psychologische wetenschappen - Luc Van De Ven, master in de klinische psychologie

■ **VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES**

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- Een credit behaald hebben op het vak ontwikkelingspsychologie.

■ **DOELSTELLINGEN**

- De student heeft inzicht in de levensfase van de ouderdom vanuit een psychologisch perspectief.
- Hij kent zowel de kenmerken van het normale als het pathologische verouderen.

■ **LEERINHOUD**

- Verschillende visies en perspectieven op ouder worden.
- Welbevinden en veerkracht.
- Partnerrelatie en seksualiteit.
- Dementie: symptomen; onderscheid met regressie, delier en depressie; familiale problematiek en verschillende vormen van begeleiding.
- Depressie en bemoeilijkte rouw.

■ **LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN**

- Hoorcolleges.

■ **EVALUATIEMODALITEITEN**

- Het examen is schriftelijk en peilt zowel naar detailkennis als naar het zicht hebben op de grote thema's in de cursus.

■ **STUDIEMATERIAAL**

- Verplicht studiemateriaal: Hoofdstukken uit het boek: Marcoen, A., Grommen, R., & Van Ranst, N. (2006). *Als de schaduwen langer worden: Psychologische perspectieven op ouder worden en oud zijn*. Leuven, Lannoo Campus.
- Overig didactisch materiaal: powerpointpresentatie.

OPLEIDINGSONDERDEEL	Psychopathologie van volwassenen en ouderen
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Koen Baeten, master in de wijsbegeerte en master in de familiale en seksuologische wetenschappen

■ **VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES**

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ **DOELSTELLINGEN**

- De student is in staat om de algemene psychopathologisch-diagnostische termen te benoemen/beschrijven (doorgroei niveau).
- De student formuleert kritische inzichten inzake het psychopathologisch-categoriale denken (zoals o.a. in DSM-IV enz) met relevantie voor mens, maatschappij en gezin (doorgroei niveau).

■ **LEERINHOUD**

- In deze cursus overlopen we de diverse psychopathologische ziektebeelden bij volwassenen, zoals opgetekend in het internationale handboek DSM-IV. Tevens formuleren we een kritiek t.o.v. Deze categoriale en vaak enge denkmethode. In enkele capita selecta houden we halt bij enkele actuele problemen zoals gezin en depressie, gezin en CVS, enz.

■ **LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN**

- Hoorcollege met vraagstelling.

■ **EVALUATIEMODALITEITEN**

- Schriftelijk examen

■ **STUDIEMATERIAAL**

- Verplicht studiemateriaal: reader docent met powerpointslides

OPLEIDINGSONDERDEEL	Relatie-ondersteuning en bemiddeling
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Koen Baeten
	Gastpreker: Diane Evers, echtscheidingsbemiddelaar

■ **VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES**

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ **DOELSTELLINGEN**

- Studenten kunnen een verschil maken tussen de psycho-relatieve ondersteuning in diverse psychologische richtingen zoals de contextuele, de systeemische en psychodynamische richting alsook kunnen zij het verschil duidelijk herkennen en toepassen tussen deze vernoemde ondersteuning en de juridische bemiddeling?
- studenten kunnen de inzichten uit onderzoeksresultaten inzake echtscheiding verklaren en interpreteren tegen de achtergrond van gezinswetenschappen.

■ **LEERINHOUD**

- Deze cursus geeft een overzicht van de algemene kenmerken van bemiddeling en ondersteuning van partner- en gezinsrelaties en zoekt in op de impact en mogelijke oorzaken van echtscheiding alsook op de vraag hoe hier constructief mee om te gaan.

■ **LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN**

- Instructievormen: hoorcollege.
- Interactievormen: discussie- en praktijkgroepjes.

■ **EVALUATIEMODALITEITEN**

- Schriftelijk examen.

■ **STUDIEMATERIAAL**

- Verplicht studiemateriaal:
 - syllabus docent, slides via claroline.
 - Persoonlijke studentennota's blijven zeer nuttig voor aanvullingen, voorbeelden, accenten en verbanden.
 - Overig didactisch materiaal wordt ter beschikking gesteld via het digitaal leerplatform

OPLEIDINGSONDERDEEL	Ethische vraagstukken bij volwassenen en ouderen
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	Erik Claes, doctor in de rechtsgeleerdheid, docent HUBrussel

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ DOELSTELLINGEN

- De student is in staat het thema 'ouder worden en menselijke waardigheid' te duiden als *ethisch* vraagstuk
- De student kan het thema 'ouder worden en menselijke waardigheid' duiden vanuit verschillende perspectieven (vanuit het standpunt van de oudere, vanuit het standpunt van de volwassenen die met het ouder worden van zijn familieleden wordt geconfronteerd, vanuit het standpunt van de samenleving).
- De student heeft inzicht in de betekenis van de angst voor het ouder worden vanuit de verschillende emoties (verlatenheid, overbodigheid, droefheid, schaamte, wanhoop, verlies van vertrouwen) die verbonden zijn met verlies en ontkenning van menselijke waardigheid. De student kan het begrip 'verlies/ontkenning van menselijke waardigheid' hanteren om de angst voor het ouder worden beter te begrijpen.
- De student heeft inzicht in het aandeel van de laatmoderne samenleving in het in stand houden en versterken van angst voor het ouder worden. Hij kan aan de hand van casuïstiek de impact inschatten van enkele laatmoderne tendensen op de angst voor het ouder worden.
- De student heeft inzicht in de conceptuele structuur van enkele diep menselijke deugden die in het ouder worden tot volle recht kunnen komen (vermogen tot comtemplatie, vermogen tot hoop, vermogen tot zijnsvertrouwen). Hij heeft inzicht in de band tussen deze deugden en het vermogen van mensen om hun waardigheid te bevestigen en tegelijk hun menselijke kwetsbaarheid te aanvaarden.
- De student heeft inzicht in het belang en de betekenis van het gelijke recht van ouderen om een menswaardig leven te leiden. Hij heeft inzicht in de emancipatorische dimensie van menselijke waardigheid vanuit drie emoties (verontwaardiging, solidariteit, hoopvol vertrouwen). Hij kan de emancipatorische rol van deze emoties in casuïstiek herkennen.

■ LEERINHOUD

- Inleiding - Ouder worden en menselijke waardigheid als ethisch vraagstuk
- Hoofdstuk 1 - De angst voor/van het ouder worden
- Hoofdstuk 2 - Ouder worden en groeien in menselijke waardigheid
- Hoofdstuk 3 - Het recht op een menswaardig bestaan

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Hoofdzakelijk hoorcolleges met interactieve momenten. Er wordt gebruik gemaakt van filmfragmenten

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Het examen bestaat uit twee delen:
- Een schriftelijk examen bestaande uit één casus en begeleidende vragen. De studenten wordt gevraagd de aangereikte conceptuele kaders op relevante wijze toe te passen.
- Een paper van ongeveer 5000 woorden. Studenten formuleren een praktijk-relevante ethische vraag naar aanleiding van een casus of een thema uit de actualiteit. Zij bouwen zelfstandig een redenering op aan de hand van de aangereikte conceptuele kaders. Zij maken daarbij ondermeer gebruik van de

aanbevolen en verplichte literatuur. Zij kunnen, indien zij dat wensen, een onderwerp kiezen dat aansluit bij hun bachelorproef.

■ **STUDIEMATERIAAL**

- Eigen notities van de student
- Powerpoint presentatie wordt ter beschikking gesteld na de colleges via het elektronisch leerplatform.
- Syllabus (reader), bestaande uit verplichte en aanbevolen teksten

OPLEIDINGSONDERDEEL	Ondersteuning van volwassenen en ouderen met een handicap
STUDIEPUNTEN	3
DOCENT	- Ben Wuyts, master in de geschiedenis - Joris Van Puyenbroek, doctor in de orthopedagogie, docent HUBrussel

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- De student heeft enige kennis over handicap. Hij is gericht op het leren omgaan met verschillen binnen het kader van de maatschappelijke diversiteit en de verschillende gezinssituaties.

■ DOELSTELLINGEN

Algemeen:

- De student kent het fenomeen, de informatiebronnen en de mogelijke effecten van beeldvorming van mensen met een handicap.
- Hij heeft een historisch overzicht van de participatie van mensen met een handicap in de West-Europese samenleving. Hij kan van daaruit schakels leggen naar de actualiteit in Vlaanderen.
- De student kent de verschillende paradigma's en verwante theoretische denkkaders en maatschappijmodellen in verband met de benadering van mensen met een handicap
- De student kan vanuit deze kennis reflecteren over zijn beroepmatig denken en handelen in verband met de ondersteuning van kinderen en volwassenen met een handicap en hun gezinnen.
- De student is gericht op de acceptatie van mensen met een handicap in alle levensdomeinen van de samenleving.

Vanuit een orthopedagogische visie:

- De student kan het proces van vraagverduidelijking en/of trajectbegeleiding voor een casus motiveren vanuit het denkkader kwaliteit van leven.
- De student kan een voorstel tot ondersteuningspakket van professionele reguliere en gespecialiseerde diensten/voorzieningen voor een casus motiveren vanuit het denkkader 'ageing in place'.
- De student houdt rekening met de specifieke bio-psycho-sociale aandachtspunten van het verouderingsproces bij mensen met een handicap wanneer hij/zij begeleidingsvoorstellen formuleert.

■ LEERINHOUD

Algemeen:

- Deze cursus wordt opgevat als een inleidende cursus tot de andere sessies in de opleidingsonderdelen 'Ondersteuning van kinderen en jongeren met een handicap' en 'Ondersteuning van volwassenen en ouderen met een handicap'.
- We informeren over het fenomeen van beeldvorming en bespreken dit dan met de focus op kinderen en volwassenen met een handicap, vroeger en nu. We behandelen daarbij de verschillende informatiebronnen, de effecten, de gangbare visies, wetenschappelijke paradigma's, theoretische denkkaders en maatschappijmodellen.
- We geven een beknopt historisch overzicht van de maatschappelijke participatie van mensen met een handicap met de bedoeling om van daaruit schakels te leggen naar de actualiteit en te reflecteren over eigen beroepsmatige attitudes en gangbare beleidskeuzes ten opzichte van mensen met een handicap en hun gezinnen.

Vanuit een orthopedagogische visie:

- principes en beleidscontext van vraagverduidelijking en trajectbegeleiding
- persoonlijke toekomstplanning (PTP)

- eigenhandig ervaringsdeskundig plan (EEP)
- overzicht van aanbod reguliere en gespecialiseerde diensten en voorzieningen
- aandachtspunten en begeleidingsvisies bij het verouderingsproces van personen met een handicap

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Er wordt les gegeven via een hoorcollege met ondersteuning van PowerPoint en lesdia's, waarbij de inbreng van de studenten gewaardeerd wordt. Eigen studentennotities en zelfstudie blijven belangrijk.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Een schriftelijk examen waar zowel de kennis van de leerstof als de persoonlijke verwerking en integratie ervan getoetst wordt.
 - Algemeen deel : gesloten boek
 - Orthopedagogisch deel : open boek

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus en reader van de docenten. Overig didactisch materiaal wordt ter beschikking gesteld via het digitaal leerplatform.
- Aanbevolen literatuur:
 - Broekaert E. & Van Hove G. (2005, 7e herziene druk). *Handboek Bijzondere Orthopedagogiek*. Antwerpen - Apeldoorn, Garant.
 - Desnerck G. (2007). *Mensen met een handicap. Modellen tussen theorie en praktijk*. Gent, Academia Press.
 - Devisch F., Samoy E. & Lammertyn F. (2000). *Barrières voor sociale integratie van personen met een handicap*. Leuven, Onderzoek van departement sociologie KUL.
 - Van Gennep A. (2007). *Waardig leven met beperkingen. Over veranderingen in de hulpverlening aan mensen met beperkingen in hun verstandelijke mogelijkheden*. Antwerpen - Apeldoorn, Garant.
 - Wuyts B. (2005). *Over narren, kreupelen, doven en blinden. Leven met een handicap, van de Oudheid tot nu*. Leuven, Davidsfonds.
 - Wuyts B. en Andries G. (red.). (2008). *In beeld: personen met een handicap. Dialoog over mogelijkheden en hindernissen*. Destelbergen, Sig.
 - Van Puyenbroeck, J. (2010). *Perspectief 2020. Evolutie of revolutie voor burgers met een handicap?* Alert, 36(3), 56-62.
 - Vandevyvere, I., Van Puyenbroeck, J. & Smits, D. (2010). *Zorgen voor de levenskwaliteit van ouder wordende personen met een handicap*. Eindrapport. Onderzoek in opdracht van het Vlaams Ministerie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. December 2008 - juli 2010, Onderzoekscentrum PRAGODI, HUBrussel.
 - Van Puyenbroeck, J. (2009). *Ouder worden met een verstandelijke beperking, een gids voor cliënten, mantelzorgers en hulpverleners (brochure)*. Antwerpen: Steunpunt voor ExpertiseNetwerken, vzw. (zie www.senvzw.be)

OPLEIDINGSONDERDEEL	Begeleidingsmethodieken volwassenen en ouderen
STUDIEPUNTEN	6
DOCENT	- Bart Leroy, doctor in de psychiatrie - Sabine Thielemans, master in de rechten, advocaat - team helpende gesprekken - team carrousel

■ **VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES**

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

In dit opleidingsonderdeel onderscheiden we 3 delen.

1. 'SYSTEEMTHERAPIE' (Docent: Bart Leroy)

■ **LEERINHOUD**

- Systeemtheorie is een sociologisch model waarbij de focus ligt op 'interacties'. Het plaatsen van problemen binnen interacties biedt, zeker in de context van een opleiding gezinswetenschappen, een handige manier van kijken bij uitermate complexe situaties: gezin van oorsprong, kerngezin, school, werk,... Dit opleidingsonderdeel wil enkele systeembegrippen communiceren en een link leggen naar de praktijk. Aan de hand van concrete situaties kan de theorie getoetst worden.

■ **LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN**

- Elke les begint met een kort theoretisch gedeelte. Daarna wordt een model aangeboden om het toepassen in de dagdagelijkse praktijk te vergemakkelijken. Concrete situaties worden uitgewerkt: een 'film' maken (wie zegt wat, waar, wanneer en hoe).
Als onderwijsmethode wordt een interactieve stijl van lesgeven beoogd. Oefenen in groepjes is daar een onderdeel van.

■ **EVALUATIEMODALITEITEN**

- Schriftelijk examen.

■ **STUDIEMATERIAAL**

- Verplicht studiemateriaal: Syllabus docent.
- Aanbevolen literatuur:
 - LANGE, A., *Gedragsverandering in gezinnen*, Wolters-Noordhoff
 - LE FEVRE-DE TEN HOVE, M., *Korte therapie: Handleiding bij het Brugse Model*, Antwerpen/Apeldoorn, Garant
 - SCHOUTEN, K., *Systeemgericht werken op de psychiatrische afdeling*, Acco

2. 'ONDERHANDELEN' (Docent: Sabine Thielemans)

■ **VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES**

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.

■ **DOELSTELLINGEN**

- De student kent de verschillende concepten en methoden om geschillen te benaderen en op te lossen.

- Hij doorgrondt de psychologie van de onderhandelaar en weet hoe de verschillende types van onderhandeling aan te pakken en onder controle te brengen.
- De belangenanalyse wordt systematisch toegepast in geval van conflict en het zoeken naar een onderhandelde oplossing.

■ LEERINHOUD

- Bij conflictbeheersing wordt de nadruk gelegd op het nodige inzicht en de technieken om de verschillende vormen van geschillen onder controle te brengen. Bijzondere nadruk wordt gelegd op het aanleren van oplossingstechnieken middels onderhandelen.
- De concepten en methoden van onderhandelen worden onderzocht en besproken. Analytisch inzicht wordt gebracht in het eigen gedrag en in dat van de andere partijen.
- De belangenanalyse staat daarbij centraal.
- Elk academiejaar wordt een aanvullende keuze gepleegd uit capita selecta.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- De materie wordt interactief beleefd door cases waarin het rollenspel door de studenten zelf wordt uitgevoerd met het oog op praktische ervaring en toepassing in hun persoonlijk en professioneel leven.
- De aanwezigheid van de studenten bij elke les als voorbereiding op het examen is essentieel, gelet op de interactieve werkwijze.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Schriftlijk examen (multiple choice).
- De examens hebben betrekking op kennis van de basisprincipes van conflictoplossing, onderhandelen in het bijzonder.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Handboek: Goovaerts, L. & Thielemans, S. (2005), *Onderhandelen. Hoe? Zo!*, Tielt - Brussel, Lannoo - Auxis Uitgeverij.

3. 'HELPEDE GESPREKKEN' & 'CARROUSEL' (Docent: team)

■ VERWACHTE AANVANGSCOMPETENTIES

- De algemene toelatingsvoorwaarden zijn beschreven in de onderwijs- en examenregeling.
- Dit is een afrond opleidingsonderdeel van de opleiding. Studenten worden verwacht al die kennis en kunde verworven in de opleiding hier te integreren.

■ DOELSTELLINGEN

- De student kan de inzichten inzake gespreksvoering in hulpverleningsrelaties tav specifieke problematieken.
- Hij kan de confrontatie met de eigen manier van omgaan t.o.v. een hulpvrager en de specifieke problematiek aangaan en weet hoe hij de gespreksmogelijkheden kan optimaliseren (doorgroei niveau).

■ LEERINHOUD

- De leerinhouden uit helpende gesprekken in de tweede opleidingsfase vormen de basis voor de leerinhoud. Deze leerinhoud wordt uitgediept adhv specifieke voorbeelden.

■ LEERTRAJECT EN ONDERWIJSMETHODEN

- Voor Helpende gesprekken worden de studenten verdeeld in kleinere groepen. De begeleiders stellen in een nota het thema dat in hun groep behandeld zal worden voor. Studenten maken hun keuze uit het aanbod zoals voorgesteld door de docenten. Er wordt ervaringsgericht gewerkt. Kortom, de methodiek van helpende gesprekken zoals aangebracht in de tweede opleidingsfase wordt verder ingeoefend adhv een bepaald thema. Aanwezigheid is vereist.
- Als integratie van het geleerde gedurende drie jaar opleiding wordt de opleiding afgesloten met een carrousel. Casussen worden voorgelegd aan verschillende docenten die telkens vanuit hun specifieke bandering (paradigma's) de casus bespreken. Veel aandacht gaat naar de mensvisie die ten grondslag ligt aan de benadering. De studenten vormen het middelpunt, de docenten passeren zoals in een carrousel.

■ EVALUATIEMODALITEITEN

- Mondeling examen - openboek
- Carrousel: er wordt geen examen afgenomen van dit deel, aanwezigheid is wel verplicht. Studenten die niet aanwezig zijn, kunnen geen beoordeling krijgen voor het deel helpende gesprekken.

■ STUDIEMATERIAAL

- Verplicht studiemateriaal: Reader